

mladiika

marec

VSEBINA

B. L.: Hlapčičev peterospjev (pesem)	25
Stanko Janežič: Jurij Podobar (novela)	27
Kondor: Tri narodne	27
Rado Bednarik: »Čisti žrtvi svetla spomin«	31
Zora Tavčar: Marlenka (novela)	33
m/m: Šli bi mimo	33
Maks Šah: Problemi naše šole	35
Marij Maver: Fantje izpod Grmade	36
Drev: Misli Maocetunga	38
Vojka: Naš Kras	40
Lev Detela: Dvoje pesmi	42
Aleksij Pregarc: Sosledica doživetja (pesmi)	41
Zena in dom	43
Razgledi	44

Uredil
JOZE PETERLIN

Revijo izdaja uredniški odbor:
Stanko Janežič, Marij Maver,
Albert Miklavc, Franc Mljač,
Sergij Pahor, Jože Peterlin,
Maks Šah, Drago Štoka, Marija
Češčut in Silvan Kerševan

Odgovorni urednik:
MARIJ MAVER

Zunanja oprema
KLAVDIJ PALČIČ

Uredništvo in uprava: Trst, via
Donizetti 3, tel. 23-779 — Pod-
uredništvo v Gorici: SKAD

Cekovni račun 11/7019

Registrirano na sodišču
v Trstu št. 193

Tiska tiskarna »Graphis«, Trst,
ul. Sv. Frančiška 20, tel. 29-477

TA MLADINA!

Pogosto mislim na to, kako malo je mladine, ki bere Mladiko; pa ne samo to revijo, malo mladine sploh kaj bere. Tudi tista mladina, ki je v katoliških organizacijah ni nič boljša. In to nas upravičeno bolj in bolj skrbi. Mislim namreč, da je tako malo plemenitosti v sodobni mladini prav zaradi tega, ker ji je vse, kar je le malo nežno, lepo in obzirno, naravnost zoprno. Če bi tudi literatura razodevala grobost, bi jo morda celo mladina brala.

Posebno se čudim izobraženi mladini, da ne čuti nobene potrebe po branju. Zato čutimo starši prav od take mladine, ki je pogledala v šole, tako pogosto prezir in surovost. Po-

ši ne razumejo — kako bi nas razumele tako učene in komplicirane duše! Radi tako tožijo svojemu duhovniku in potem še bolj zviška govore svojim staršem, kako dobro pa jih duhovnik razume in ceni.

Mislim, da bi bilo prav, da bi v takih primerih tudi duhovnik stopil do staršev in povprašal, kako se vedejo otroci. Morda bi prav duhovnik lahko pomagal ohranjati vez med otroki in starši. S tem bi naredil veliko delo, ki bi ga bil sam Bog vesel. Saj je dom vendar nekaj velikega in dokler ostaja otrok zvest domu, toliko časa je navadno pošten in dober.

Zato navajajmo vsi otroke na to, da bodo več brali. Vsi pa, ki imajo

mladika

želi

vesele velikonočne praznike

vsem sodelavcem,

bravcem in prijateljem

sebno je nekaj nenavadnega, da je mladina tako malo dobra do svojih staršev.

Mladi ljudje, ki izhajajo že po rojstvu iz premožne družine ali pa imajo izobražene starše, niso tako prevzetni, ne zaradi svojega premoženja, ne zaradi svoje izobrazbe. Tisti pa, ki prihajajo iz najbolj revnih družin, pa bi hoteli zleteti visoko, visoko; svoje starše, ki so vse žrtvovali zanje, prav neolikano podcenjujejo in pogosto prezirajo.

Ti otroci radi govore, da jih star-

opravka z našo mladino, naj jo znova vodijo k staršem, v rodni dom; na noben način pa naj otrokom ne dajejo potuhe, ker jih s tem trgajo od naimočnejših vezi zdravega življenja, poštenosti in ljubezni.

V. N.

POZDRAV IZ KANADE

Po enem letu se Vam ponovno oglašam. Moram Vam častitati, da revija tako lepo napreduje in vztraja. Meni je zelo všeč in Vam ne

(Nadaljevanje na 3. strani platnic)

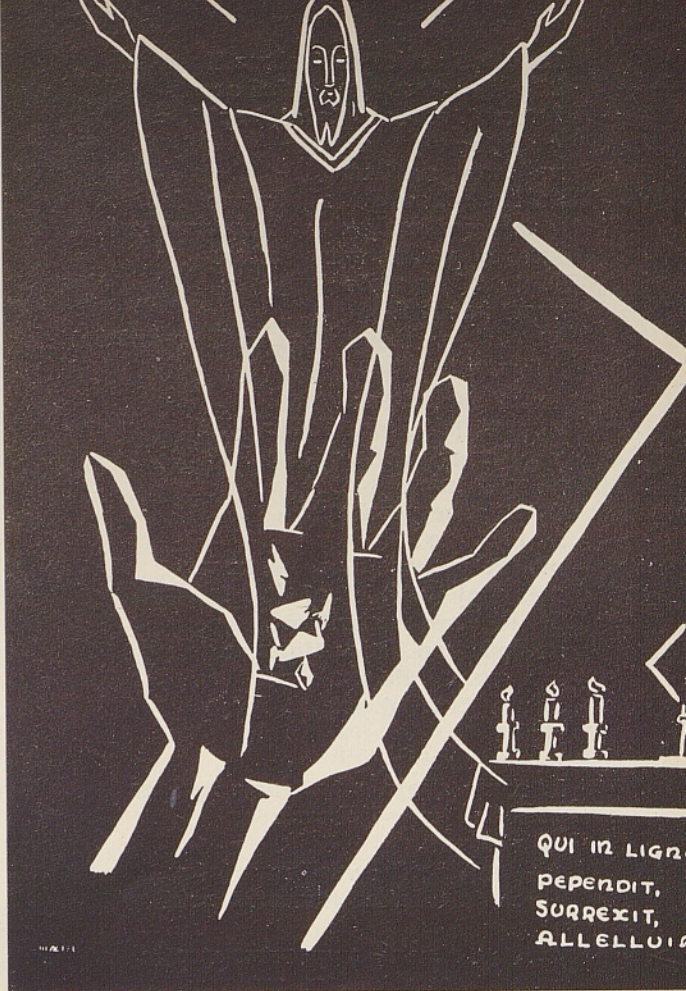
Posamezna številka Mladike stane 200 lir, po pošti 220 lir. Celoletna naročnina (10 številčk) 2000 (2200) lir. Naročnina za ves letnik v Jugoslaviji 45 Ndin, v Ameriki stane 5,5 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 4 funte.

B. L.

HLAPČIČEV PETEROSPEV

Na dlani nosim tvoj obraz ljubezni,
ki večna si skrivnost snovanja,
ti bivanja in delovanja
vir si v nedoumljenih odtenkih.
Svetovi se porajajo
iz tebe, meglenic drvenje, mirovanje
v prahu, dete nerojeno, narodov
vekovi, osa,
kit, kopriva, alga,
v vsem odsev imaš sebe. Ti si
ti
in ni ga,
ki bi bil podoben tebi, Bivanje,
Življenje,
Luč sladkosti, Preobilje
sreče. Ko pajek mrežo prede,
ko blazno se izgubljam
iz sebe
v grehu, vednosti, svetosti,
ko zemlja vodo pije, ko svet
v sovraštvu žre samo
še sebe, je vse
iskanje samo
tebe,
Oča domačije, zato
na dlani nosim tvoj obraz ljubezni.

Na dlani nosim tvoj obraz ljubezni,
mož brkati, ki nisi brez obraza, ti
s sivo brado pradavnine in
modrosti, stavec,
naših sanj strašilo.
Vsi strmimo v sonce,
gledamo rogove, peruti
mešajo nam glave. To
nisi ti.
Vaščani kličemo
imena skoraj vražja, tako oglata
so in brez vonjave.

Žreci pulijo
korene učenosti, neužitne
srcem in svetosti
tvoje dece. Kje si ti?
Tista zgodba o puščavskem grmu,
o gromu, blisku, trepetanju
gore Sinaj, o stebru, škrinji, ki
ubija, o tisočih daritvah
goveje tolišče — vse je le kitajska
vas nepismenim bosancem.
Vendar ti
si,
eden,
neustvarjeni in nerojeni,
edinstvo v treh in trije v enem
večnostnem objemu rojenja in
izhajanja v spoznavanju in
hotenju dajanja v eno.
V svetlobi luči Luč.
Srce si srcu v srcu,
zaradi nas med nami, zaradi
novega obraza učlovečeni
sin Očeta,
Hlapec,
Kmet.
Na dlani nosim tvoj obraz ljubezni.

Na dlani nosim tvoj obraz ljubezni,
ki si ljubezen, brezbrežni ocean
ljubezni. Jadraj, plavaj, koplji se
v sinjini valovanja te
neslutene sladkosti,
na široko, na globoko, v vse globine
v tem brezbrežju: vse ljubezen sama,
vse prosojnost, sama čistost
darovanja v srečo
vsem in meni.

Življenje v nedoumljivi moči in čudežni
milini veže srca.

Skozi gore potok
se prebije k reki. Psička nosi
v gobcu mlade in umira. Ni strahu,
ni vabe, ne
daljave, ne pozabe
za ljubezen

matere v naravi. Naj bo trava,
roža, naj žival, le soj
živali, človek primitivec,
nadkulturno bitje: ljubezen
nas omami, da razdamo
sebe v čudežni pozabi. To je
sled,
le senca zarje,
le odsev sijaja sence zarje žgočega
plamena tvoje ljubezni,
večni Kmet.

Ljubezni žgoče: vročina v jedru
sonca je hladilo, gromoviti poki
eksplozij
večnega nemira vseprostranstva le
nežno šelestenje, žara ognja
vseh ljubezni in sovraštev
v peklju in nebesih
ne zaznal bi ob plamenu te
ljubezni

v treh osehah samih v sebi.
Za nas pa:
blažena milina v svoji zeleni
bližini. Zato
jecljam

o tebi,
zato gorim za tebe preko
vse norosti, zato
na dlani nosim tvoj obraz ljubezni.

Na dlani nosim tvoj obraz ljubezni,
ki z rojstvom, mlekom, matere
objemi na kolenih, v hišnih slavospevih
molka sem se te napil do
nezavesti. Omoten sem, od
tebe strt in ves te vonjam,
diham te, žariš iz mene, bajam
le o tebi,
Oča
naš, vseh žužkov, slonov in
uši. Vem,
ceste bratov se srečujejo v vijugah mimohodov,
smo Kitajci Rusom, ne pijemo
v očeh medice, na ustih moli
strojnica svoj rožni venec
kletve, roke so ledene

sveče, sredi zmrzlega ognjišča žarno sije
peklenska noč
temine in gluhotote v dušah.

Jaz verujem
v sok življenja, v vino, kri
in kruh ljubezni, verujem v soj
oči, melodijo prstov, spev zelenja
lipe, v zarjo pred deževjem, da se
kamenje razcvete.

Nezmagljiva je
kmetija.

Oča, hlapec tvoj me je
poklical v tvoje brazde, brat sem
volom, grude poljubujem, češem
zemljo po ogonih, deteljo
zalivam z žulji, trti dvorim,
kaj naj skrivam,
na dlani nosim tvoj obraz ljubezni.

Na dlani nosim tvoj obraz ljubezni,
saj ne morem, nočem plesti
gnezda, nočem pirovati v senci
breze, zame so le gube
na tvoji dlani, zame so vozlišča in daljave
širne domačije, zame vonji duš,
pred jaški src me kličejo
sirene. Ti me ženeš daleč
za obzorja pameti težaka, kjer
je lakota

ljubezni, kjer sovraštvo
dišeče cvete tudi v trdi zimi, bujna
setev bolečine že ob zori dozoreva,
mana bomb, kobilic, strupa je otrokom
blagohotno podarjena hrana, smrt je
rodovitna mati. Tja
nas vabiš
ti, ki tudi tam si

Oča
s širono dlanjo
in naročjem kmečkega obilja. Nosim
naj, nosim jutranjo
sinjino, bele kruhke tvoje peke, smeh
vijolic, melodije
palestinskega berača, pisane trakove
svatovanja, črno vino, kruh
s klobaso in čebulo
z oljem, vse vonjave kmečke domačije.
Oča, vabiš zjutraj me, opoldne brez obeda,
brez večerje v mraku, tipam
naj opolnoči, ne čakam svita, ker
obala vsa

žari, vsa pristanišča so prižgala
ognje pričakovanja. Tam
v šotorih
popotovanja Veter veje,
dlani so žejne
Riža, rosa je zmeščala
pete vsem plesavcem, ki
čakajo
na tvoje nepoznane melodije.

Oča,
grem, odšel sem, tam sem že in
plešem tvoje oznanilo, ko
na dlani nosim tvoj obraz ljubezni.

JURIJ PODOBAR

(NADALJEVANJE)

4

»Jurij, Jurij...«

Mara je begala med vozi, šotori, pregrajami in klicala na ves glas.

Nikdo se ni oglasil.

Mara je čutila na sebi besen pogled direktorja. Slišala je njegov rohneči glas.

»Prekleti fantin. Zapodim oba, njega in mater.«

Našla ga je v spalnem vozu.

»Jurij, kaj počneš tu?«

Hotela ga je udariti, pa je zadržala roko. Deček je pol klečal, pol čepel pred sončno sliko, ki jo je prinesla z Montmartra tisti blagoslovljeni dan. Kartonast papir je imel pred seboj in je preisoval. Pod njegovimi prsti je zaživela mati, otrok.

»Otrok, kaj bo iz tebe?« je tiho z začudenjem spregovorila Mara.

»Umetnik bom. Kakor očka,« je samozavestno odgovoril fante.

Mara je tedaj zagledala vrsto lepenk in papirjev na postelji in po tleh. Vsi so bili porisani. V kričeh barvah so se predstavljali vozovi, vrtiljak, drevesa, hiše, ceste, nebo z oblaki...

»Jurij, pojdi zdaj,« se je zdrznila mati. »Predstava bi se že morala pričeti. Tebe čakajo.«

»Mama, ne bi rad šel.«

»Moraš, otrok. To je najin kruh.«

Prijela ga je za roko in sta stekla proti predstavnemu prostoru.

»Pobalin! Da bi te vrag!«

Ravnatelj je oplazil otroka z bičem, da je zavpil in so mu solze stopile v oči.

»Gospod ravnatelj, topli ga ne boste. Moj je.« Mara se je s temnimi očmi zapičila v moža.

»Molči, vlačuga!« In je zamahnil da je bič dvakrat obvil njen drobni život.

»Hvala, gospod ravnatelj,« je vzkriknila ženska.

Potem se je obrnila k sinu.

»Jurij, pojdiva.«

In sta šla. Pred osuplimi očmi direktorja in pisane cirkuške družine.

Mara se je še enkrat obrnila.

»Klanjam se, gospod ravnatelj. Za danes in za vedno.«

Hodila je vzravnana, ponosna, lepa.

»Mama, sijajno si naredila,« je vzhičeno spregovoril otrok za prvim ovinkom. »Daj, da te poljubim.«

Dvignila ga je v naročje in z ljubečim spoštovanjem sprejela dar.

»In zdaj?«

Sela je na posteljo v spalnem vozu in se zazrla otroku v oči.

»Svobodna sva, mama. Lahko greva, kamor hočeva. Ti znaš peti in plesati. Jaz igram piščal, orglice in gosli, pojem tudi in slikal bom. Kakor očka na Montmartru.«

TRI NARODNE

V neki zelo razširjeni italijanski reviji sem bral pismo bravca, ki se je pritoževal nad državo in sodržavljan, ker da ne znajo prisiliti ljudi z Opčin, Bazovice in Nadiških dolin, da bi govorili italijansko. O tem sem na kratko že pisal proti koncu lanskega leta. Na tisto pismo pa sem se ponovno spomnil pred kratkim, ko sem v Zalivu bral razpravo Alberta Rejca, kjer piše o beneških Slovencih: »Niso narodno zavedni, a so vendar slovensko govoreči ljudje, ki govorijo to svoje narečje po zakonu vztrajnosti in po nekem PONOSU, da so Slovenci.«

Ko se okoli osmih zjutraj vozim s tramvajem proti Sv. Ivanu, kjer so zdaj zbrane vse naše višje šole, od trgovskega zavoda do učiteljskega in klasične gimnazije, mislim na pismo tistega bravca in na razpravo Alberta Rejca. Dijaki naših višjih šol govore med seboj italijansko. Simpatične gospodične, bodoče slovenske učiteljice, govore med seboj italijansko. Tudi kak fant iz tržaške okolice, ki bi mu bolj gladko teklo domače slovensko narečje kakor pa italijansko, se »potruži« in ga lomi v italijanskem tržaškem dialektu. Opazujem te »ščave«, kako so prizadevni in si skušam predstavljati njihove očete, ki so bili morda tepeni zaradi ene same slovenske besede. Obideta me žalost in gnev. Skušam te mlade ljudi odmisлити, zanikati, ignorirati. In zavedam se, kako sem do njih krivičen, zakaj od njih zahtevam, da govore slovensko, medtem ko njihovi profesorji pošiljajo svoje otroke v italijansko

šolo in med seboj govore italijan-
sko. A če so izgubili profesorji svoj
ponos, zakaj ga ne bi smeli še nji-
hovi dijaki!

In vendar nosimo vsako jesen
vence na bazoviško gmajno. In nas
ni sram.

* * *

Včasih se zgražamo in pritožuje-
mo, da naši ljudje ne znajo sloven-

Koroško dekle - čuvar narodnega
izročila

sko, da med seboj govore radi itali-
jansko, da ne spoštujejo materine-
ga jezika, da ne kupujejo sloven-
skih knjig in časopisov, da se na-
vdušujejo samo za tuje blago. Za
to uporabimo nič koliko besed, bi-
blično donečih besed: Spoštuj svoj
materin jezik! Ostani zvest narod-
nim izročilom! Kdor svoj materin
jezik zaničuje... Toda to so samo
besede. Delamo pa drugače. In tako
se dogaja, da slovenski tednik v
Italiji, že nekaj časa objavlja spo-
red italijanske televizije — samo
italijanske. Nič ne bi rekel, ko bi
na isti strani objavljal tudi spored

»Da, da. Oh, ti moj mali junak.« In je otroka prižela nase.
Jurij je zaznal solze v njenih očeh.

»Mama, zakaj jočeš?«

Kako naj pove otroku? Ali naj pripoveduje o bedi in pote-
puških dneh mladosti? O kabaretih, divjih plesih in sladostrastju,
ki ne uteši? Ali naj otroku izpoveduje, da je tudi ona ženska, ki
ima srce? Da hoče dom, moža, toplo vez družine?

Nekoč je upala. Zdaj ne upa več. Ona ne bo nikoli ustvarila
ognjišča. Jurij se ne vrne k njej. Nikdar je ni iskal. Ne misli na
njo. On ljubi ženske le za hip. Potem hoče biti prost. Ona ga ra-
zume. Ne bo ga iskala. Ker ga ljubi in mu noče kratiti svobode.
Vendar, tako hudo je biti sam. Mladost poteka, prve gube silijo
na čelo.

»Jurij, otrok moj.«

In ga je zasula s poljubi.

»Mama, zakaj ne greva k očku?«

»On je umetnik, veš. Ne more se brigati za naju.«

»Saj mu ne bi delala skrbi. Pomagala bi mu.«

»Ni mogoče. In tudi ne veva, kje živi.«

»Mama, od kod je očka? Nikdar mi nisi pravila.«

»Od daleč je prišel. Z vzhoda, iz majhne in lepe dežele, ki jo
on imenuje Nebesa pod Triglavom.«

»Nebesa pod Triglavom?«

»Triglav je visoka gora s tremi glavami. Izpod njega teče re-
ka Sava. Ob Savi stoji pod starim gradom belo mesto Ljubljana.
Govorica ljudi je kakor pesem.«

»Tja bi morala, mama.«

»Oh, dravec, sanje.«

»In ti tudi nisi Parižanka, kajne, mama?«

»Nisem. V Španiji sem bila rojena. Pa sem malo živela tam.
Ne očeta ne matere se ne spominjam. Vzrejali so me v zavodu,
menda je bilo sirotišče. Potem so me sprejeli v cirkus. In smo van-
drali. Tudi med cigani sem bila.«

»To je bilo lepo, kaj?«

»Mnogo svobode, pa tudi mnogo bridkobe. Vsak ni za tako
življenje. Privadila sem se.«

Solze so se ji docela posušile. Novo moč je začutila v sebi.
Ta otrok. Pogovarjala se je z njim kot z odraslim. In pogovor
prinaša uteho.

»Zdaj pa na pot, Jurij! Ne čakajva noči.«

Urno sta povezala svoje stvari in s culo obložena zapuščala
cirkusko domovališče.

Predvečerno sonce ju je z neskončno dolgimi žarki ljubeče
držalo za roke, dokler se nista izgubila v obsenčenih predmestnih
ulicah.

5

»Pij, Jurij!«

Srknil je, pa odložil, čeprav je bilo vino sladko.

»Pozno je. Spat pojdiva, mama.«

Zehnil je, oči so se mu zapirale. Sama sta nastopala ves ve-
čer. On je igral violino, mama je pela in plesala.

Duh po vinu, cigaretih in človeškem potu mu je presedal. Ho-
tel je na zrak.

»Pojdi, Jurij, če si truden, in leži. Pridem kmalu za teboj.«

Segel ji je v roko in jo poljubil na lice. Potem je sovražno
pogledal tujega moža, ki je pol vinjen sedel ob Mari, jo objemal
čez pas in jo nenehno požiral s svojimi kalnimi očmi.

»Mama, ne ostani tukaj.«

»Pojdi, otrok. Na svidenje.«

Ob vratih se je ozrl. Mož je Maro prižl k sebi in se vpiljal
v njene ustne.

»Ali naj ostanem in varujem mamo?« je pomislil deček. Takrat sta se dvignila in se opotekajoč izgubila pri stranskih vratih.

Jurij je našel na ulico in tegobo je začutil v srcu, da bi zajokal. Tako sam je bil, na vsem svetu sam. Vse življenje krog njega je bilo kakor mrzla skrivnost.

Imel je mater. Zdaj mu je, ko da ga je zavrгла. Odšla je s tujcem, njega je odposlala.

Očeta ima, toda kje? Ali mu kdaj ena sama misel poišče sina?

Zakaj nama vsak večer pred nastopom odloži skoro vso obleko? Kako mu je bilo v začetku hudo. Stopil bi pred mamo in jo zakril. Zbežal bi. Pa se je moral privaditi. In zakaj mama pusti, da jo tuji moški objemajo? Potem se skozi tista stranska vrata izgublja z njimi in ko se čez dolgo vrača, je obnemogla ko smrt.

Ali res ni moč drugače priti do kruha?

Jurij je blodil kakor brez cilja. Hipoma je obstal. Pred njim je zrasel park z visokimi drevesi, nad njimi je plavala luna in skozi drhteče liste in veje sijala v njegove oči.

Zaškrtalo je v skrivnosten molk, ko je stopil po peščeni poti. Nekaj je legalo v njegovo dušo kakor up in radostna pesem.

Ustavil je korak. Pod njim je vzblestelo jezero. Vrbe žalujke so stale ob njem in bele breze in visoki jagnedi. Njihove sence so drgetale iz vodnih globin. Prt zelenih trav je pokrival vzpetino tostran. Skalnati otok sredi jezera je rasel v grmičje in gozd. Na levi od njega je v dalji pod ovčkastimi oblački in krožastim žarom lune — Juriju se je zdela kot velik zlat slamnik pastirja — blestel Montmartre s svojimi belimi kupolami.

Drhte je Jurij poiskal papir in svinčnik, nastavil na škatlo violine in risal kot v polzavesti.

»Moj Bog, kaka lepota!«

Vdihaval je osvežujoči zrak z odprtimi usti.

Na ušesa in srce je pojoče trkljal enakomeren šum.

V bližini je moral padati slap.

»Barve, barve!«

Brskal je po žepih. Ne, ni jih imel s seboj. Kaj bi z njimi v plesni dvorani.

Dvakrat, trikrat, desetkrat je z očmi objel jezero, otok, daljino.

»Moj Bog, daj, da ujamem to lepoto vase in jo prelijem na papir, da bo ostala za vedno.«

Bliskoma se je obrnil in stekel po stezi med drevjem na ulico. V eni roki je tiščal gosli, v drugi papir z neizgotovljeno risbo.

Drhte je prižgal luč v podstrešnem stanovanju, poiskal barve in se ves predal slikanju.

V njem, z njim in krog njega je živela in sijala in pela sama Lepota. Njej Jurij dokončno posveča svoje življenje.

6

Jurij vsak dan zahaja na Montmartre. V Svobodnem vrtu umetnikov postavlja svoje stojalo in riše.

V začetku so se mu posmihali. Stari umetniki in mimo vrvajoča množica. Zdaj zrejo nanj z začudenjem in vedno večjim spoštovanjem. Vedno več ljudi se ustavlja pred nenavadnim dečkom. V vrsti čakajo na portret. In naročajo slike Montmartra. Nikdo ne naslika cerkve z belimi kupolami, starih hotelov in trgovin, šumečih ulic in parkov kot ta deček. Njegove barve so kakor čudež iz nebes.

Tu sta se srečala. Jurij je na to čakal od začetka. Vedel je, da bo oče nekoč prišel. Takrat se mu hoče predstaviti kot umetnik, vreden sin očeta umetnika.

Jurij je začutil njegov pogled na svojem licu.

»Očka!«

Ljubljanske televiziije, ki jo naši ljudje včasih tudi radi gledajo, kakor ga že objavlja koroški tednik Kronika. Programov italijanske televiziije pa menda res ni treba posebej priporočati, saj jih dobimo v vsakem dnevniku. Tudi v tem se mora izražati skrb za materin jezik, sicer bomo ostali samo pri lepih besedah.

Srečam dekletko, ki obiskuje prvi letnik tržaške univerze, in zanima me njeni vtisi. Poslušam jo. Edino, kar me vznemiri in prizadene, je stavek, ki ga izreče kar tako mimogrede, mirno in z veliko iskrenostjo, ne da bi sploh slutila, kako me bo z njim vznemirila. Pravi: »Toda italijanski študentje se lepše vedejo in so bolj fair kot slovenski.«

Prvi trenutek sem razočaran. Že jo vidim, gospodično, vidim vso

Maksim Gaspari: K blagoslovu neso

njeno bodočo pot, vso krivuljo nje-
ne prelevitve, vse stopnje, vse faze
preobrazbe v bastarda, v »Triestin-
ko«. Poslovim se na hitro in ko sem
sam, začnem svoje vtise premleva-
ti. Sprašujem se, zakaj? Zakaj tudi
ona? Zaka? Čutim neko topo in
vzvišeno bolečino, a vendar boleči-
no. Trpim nekako neprizadeto, za-
kaj do te ženske ne čutim ničesar.
Zame je samo Slovenka.

Vrham po sebi, po svojem pozna-
vanju našega študentskega življenja.
Iščem, kaj bi jo utegnilo motiti,
kaj odbijati. In se spomnim na bru-
covanje. Brucovanje, da. Ne samo
to, seveda! Toda tudi brucovanje!
Zakaj jaz bi svoje hčerke gotovo ne
poslal na tak simpozij vulgarnosti
in trivialnosti. Nisem bil na bruco-
vanju, toda pripovedovali so mi o
njem in videl sem šapirografiran ča-
sopis, ki se je tam prodal. V ime-
nu nekega namišljenega goliardskega
duha so ta listič razpečavali neka-
teri akademiki, ki jim je bil mogo-
če edini cilj ta, da se brucovanje
čimbolj z vulgarizira. Toda zakaj? Mi-
slim, da se ne motim, če trdim, da
gre tudi v tem primeru za tisto spro-
letariziranje slovenskega človeka za
vsako ceno, ki si ga nekateri tako
želijo. In slovenski akademiki nase-
dajo. Toda tiste, ki tako sproletari-
ziranje vodijo, bi rad poslal v So-
vjetsko zvezo, da se tam navzame-
jo »goliardskega duha«. Poslal bi jih
na kako rusko univerzo, da pridejo
v stik z mladimi znanstveniki in
tam spoznajo, kako važne so res-
nost, delavnost in tudi zabava, a
zdrava in poštena. KONDOR

Pustil je, da mu je čopič padel po tleh, in se je pognal oče-
tu v objem.

»Dobro rišeš, fant.«

Jurij je bil poplačan za ves nemir in napor in samoto. In za
vso žalost.

Mamo je ljubil, toda živela sta vsak svoje življenje. Le redko
sta se srečala. Kakor mimogrede. V zgodnjih jutranjih urah, ko
je Mara pritavala iz nočnih lokalov, on pa se je odpravljal na
Montmartre.

Jurij je moral sam dozorevati v moža in umetnika. Kakor
samotno drevo na planjavi, ki ne sme imeti strahu pred neurjem.
Vendar je z vso svojo mlado rastjo hrepenel po opori.

»Z mano pojdeš. To in ono moraš izpolniti,« je po premol-
ku spregovoril oče.

Tako je Jurij smel prvič vstopiti v očetov atelje.

Ostal je. Le nekajkrat je pogledal k mami.

Bili so tedni in meseci strokovnega šolanja, nagle rasti in
tihe sreče.

Nekega dne ju je obiskala mama. Jurij je drhtel od pričako-
vanja. Želel si je tega trenutka, ga sam pomagal spletati in se
ga bal.

Oče je bil prijazen in vesel. Toda zgodilo se je.

Naslednji dan je dejal sinu: »Fant moj, dal sem ti, kar sem
mogel. Pri meni se nimaš česa več naučiti. Dorasel si me in moraš
naprej. Voščim ti srečno pot.«

7

Jurij je obiskoval razstave, delavnice starih in mladih umet-
nikov, brodil je po zapuščenih mestnih četrtih, najraje pa se je
ustavljaj v bližini Montmartra.

Za nekaj časa ga je vzel k sebi star priznan umetnik in skr-
bel zanj kot za sina. Jurij mu je bil hvaležen, vendar dolgo ni mo-
gel obstati. Vzljubil je svobodo in samorast.

Takrat se je odločil. Priredil je prvo samostojno razstavo.

Vse slike so pele in jokale o Montmartru, o belih kupolah,
živem zelenju, rdečih polknih starih hotelov, oranžastih strehah,
vsebarvastih napisih, pa o vedrini in soncu in oblakih in zopet
o vsebarvastih drevesih ter mladih in starih ljudeh pod njimi.

Pariz se je vzgibal, časopisi so pisali o čudežu: petnajstletni
fant — genialni umetnik brez primere. Jurija so obiskovali ča-
snikarji, kritiki, resni umetniki, bogate gospe.

Prodal je vse slike do zadnje in iz tistih dni izšel kot pijan.
Prvikrat je občutil opoj slave in vznemirjajoči žvenket lastnega
denarja.

Mami je neko jutro izročil šop bankovcev in ji rekel: »Mama,
zdaj moramo začeti drugače živeti. Tudi novo stanovanje si mo-
ramo najeti.«

Ona ga je poljubila, se skušala nasmejati, pa jo je prema-
gal jok. Iz njenih ust je zavel vonj po žganju.

Razstavo je obiskal tudi oče. Sinu je segel v roke, potem pa
resno dejal: »Fant, glej, da se ne prevzameš. To je komaj začetek.«

8

Jurij je slikal notranjost bazilike na Montmartru: tema, skriv-
nostnost, le na oltarju čudežni blesk.

Nekaj ga je vleklo vedno bliže k temu blesku.

Našel se je s starim duhovnikom, istim, ki ga je pred dob-
rim dvanajstletjem krstil. Postala sta si znanca. Sveti starec je vsak
dan prisedal k mlademu umetniku in mu govoril o Bogu, Kristu-
su, o zapovedih, o zakramentih.

(Nadaljevanje na str. 37)

„ČISTI ŽRTVI SVETAL SPOMIN“

OB 30-LETNICI SMRTI

Pod tem naslovom sem napisal pred tridesetimi leti knjižico¹ v spomin dragemu prijatelju Lojzetu Bratužu, ki je padel kot žrtev slepega in preračunanega sovraštva do vsega, kar je bilo tedaj primorskim Slovencem svetega.

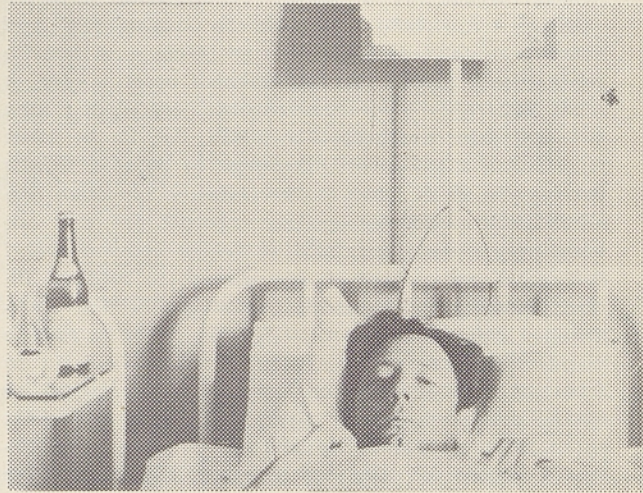
Knjižica je imela namen ohraniti v vseh primorskih in slovenskih srcih spomin na delo, trpljenje in smrt preganjanega in mučenega Lojzeta Bratuža. Obenem naj bi iz tistih strani slišali opomin, naj se nadaljuje dediščina kulturno prosvetnega in obrambnega dela, kakor ga je nakazal mučenik Lojze, čigar prezgodnjega groba nismo smeli zasuti s pomladnim cvetjem. Le iz trnja spleten venec je ponoči in na skrivaj položila pogumna peščica fantov na nagrobni križ...

Bratuževo ime je danes znano po vsej slovenski zemlji. Med dvenajstletno vojno je s peščico drugih razdaljal za svoje ljudstvo srce in razum, tvegaval je življenje in smrt za pravice in kulturne svetinje svojega rodu in doma.

Kratko in trpko je bilo njegovo življenje, rodilo pa je bogate sadove in še svetleše vzglede. Rojen je bil v skromni goriški družini 17. februarja 1902, kot tretji izmed šestere otrok. Po očetu Francu z Lokovca je podedoval živahnost in delavnost, po mami Mariji Simčičevi s Huma pri Kojsem pa skromnost, ljubezen do bližnjega in globoko vernost. Po osnovnih šolah v Solškem domu je šel na gimnazijo. Že tedaj je pokazal ob bratovem in sestrinem vzgledu globoko nagnjenje do glasbe in petja, kar mu je služilo vse življenje tudi kot prosvetno orodje. Najstarejši brat Karel ga je uvedel v družbo mladih študentov, ki so se navduševali za na rodno obrambno delo že pred prvo svetovno vojno. V to brsteče življenje so udarile prve granate leta 1915, ko je končal tretjo gimnazijo. Z družino vred je šel kot begunec v pokrajino Campobasso. Tudi tam je zbiral pregnance v pevski zbor. Ko se je Lojze vrnil v razrušeno domačijo, je kar čutil, kako ga vleče notranja

sila med ljudstvo. Brž je položil učiteljske izpite in je prišel kot devetnajstletni mladenič za učitelja v Smartno. Vsa Brda so zaživela v petju, ko je zbiral pevce in organiziral prosvetne krožke. Pesem na koru in odru je postala opora naroda. Učitelj Lojze je moral nastopati leta 1921 pri državnozbornih volitvah tudi kot politični govornik. Najbolj pa mu je bilo seveda pri srcu prosvetno in glasbeno organizatorično delo, posebno med leti 1922 do 1927, ko je Prosvetna zveza zajela sleherno našo vas od Rajblja do Devina. Po vseh krajih so poznali učitelja Lojzeta, ki je hodil nadzorovat pevske zборе.

Iz Brd je bil Lojze Bratuž premeščen v Solkan, nato v Batuje. Prikupni, družabni in zmožni organizator — batujski učitelj je vztrajno sejal zlata semena ver-

Lojze Bratuž - v bolnišnici

ske in narodne kulture po vsem vipavškem prosvetnem okrožju. To delovanje je bilo za oblasti trn v peti.

Premestili so ga v Manopello pri Pescari. Tudi tu je bil vsem ljub »signor maestro sloveno« in otroci so ga ob koncu leta spraševali ali se bo še vrnil med nje.

Tedaj pa mu je nadškof Sedej, ki je Lojzeta Bratuža cenil kot moža in kot strokovnjaka, ponudil službo profesorja glasbe na nadškofijski gimnaziji in nadzornika vseh cerkvenih zborov. Bavil se je tudi z orglarsko šolo in pevovodskimi tečaji. Pri vsem tem delu pa je našel čas, da je vadil tudi po tri, štiri zборе na teden v različnih krajih.

¹ Tiskana je bila v Misijonski tiskarni v Grobljah brez letnice in brez navedbe avtorja in tiskarne. Knjižica se je tajno širila po slovenskih hišah, čeprav jo je fašistična oblast zasledovala z vsemi svojimi vohljači. Pri nekem zaslišanju me je politični komisar dr. Luciani spraševal, ali kaj vem o brošuri in kdo jo je napisal. Omenil je, da je razpisana celo nagrada tistemu, ki bi ovadil avtorja. — Ta pa je sedel pred policijskim izpraševavcem.

Ko so fašisti zatrli vso prosvetno deavnost, so mogli po lateranski! pogodbah živeti le še cerkveni zbori. Tudi te so skušali uničiti. Prav po Bratuževi zaslugi in trudu je slovenska cerkvena pesem donela Bogu v čast in preganjanim v uteho. Zato pa je bil črnim oblastnikom napoti in so ga začeli preganjati z opomini in zapori, da bi utihnila slovenska pesem tudi v cerkvi.

Umorili so njegovo telo, njegovega duha, ki je razširjal našo pesem in z njo tudi našo domačijsko zavest, pa niso umorili.

Zgodilo se je pa takole. V Podgori je Lojze zbral mogočen pevski zbor. Med Podgorce smo hodili večkrat tudi med tednom k pevskim vajam, pa tudi z bodrilno besedo.

Srd preganjavcev se je razbesnel do viška za božič 1936. Lojze je s toplo skrbjo pripravil svoje pevce za svete praznike. »Da bo lep domač božič v cerkvi!« jih je spodbujal. Tedaj so že stali morivci na preži. Z brutalno pestjo, kot morejo le ljudje, ki jim matere niso vlile čustvovanja v srce, so udarili v božično razpoloženje vernih Podgorcev. Hoteli so že po polnočnici napasti Lojzeta in odličnejše pevce. Že pred mašo je pridrdral v vas avto z agenti in orožniki. Ljudstvo se je nenadnega obsednega stanja kar ustrašilo in je raje doma pomolilo za pomoč k božjemu Detecu. Redki verniki so se po polnočnici žalostni razšli s slutnjo, da se nekaj pripravlja.

Na božič in Štefanovo so se malo oddahnili. V cerkvi je zbor veselo prepeval slovenske božične pesmi. Lojze je orglal. Nič razen temnih slutenj ni kalilo božičnega razpoloženja. V nedeljo 27. decembra je pa sovražstvo — izbruhnilo v dejanje. Po končani maši, pri kateri je orglal Lojze Bratuž, se je zbrala pred cerkvi; o gruča znanih fašistov. Ko so prihajali pevci s kora, je znani fašist (Boer) povabil štiri pevce, naj gredo z njim na sedež fašja v spodnji konec vasi. češ, da bi tajnik fašja rad z njimi govoril. Zadnjega so povabili Lojzeta Bratuža. Ta se je hotel še posvetovati z župnikom Staničem. Baš v tem hipu je pa duhovnik prestopil cerkveni prag s sveto popotnico za nekega bolnika. Bratuž se je zato, nič slabega sluteč, odpravil za ostalimi štirimi. Spotoma so še srečali fašističnega tajnika Stefanellija v avtu, ko se je peljal iz vasi, da bi se pozneje mogel izgovarjati, da za zločin ni vedel. Na fašju so žrtve zaprli na dvorišče in zastražili vrata. Najprej so pozvali enega od pevcev; skozi veliko sobo v pritličju so ga peljali v zatemnjeno pisarno, ki jo je razsvetljevala le motna luč. Čez čas so pevca, glavarja številne družine, vsega bledega in zmučenega izpustili na cesto. Dali so mu s silo in grožnjami popiti četrtlitrski kozarec ricinovega olja in so mu zagrozili še s hušim, če bo še nadalje podpiral slovensko cerkveno petje.

Kot drugi je prišel na vrsto Bratuž, za njim ostali; vsak posebej seveda, ker so se junaki bali, da bi se žrtve branile. Za mizo je sedel poglavar (Russo); na mizi je ležalo bodalo. Eva napadalca sta zgrabila Bratuža od zadaj za rame, da ga hipoma vržeta vznak, če bi se upiral. Ostali štirje so ga obkolili z bodali v rokah, grozeč mlademu glasbeniku, da ga zabodejo, če ukazov na mig ne bo slušal. Eden je na Bratuža zarjul, naj jim da seznam cerkvenih pevcev v Podgori. Odgovoril je, da ga ima župnik in policijska oblast, ki ga je pred kratkim zahtevala. Nato so spet vpili nanj, naj neha s cer-

kvenim petjem in zbiranjem mladine. Lojze je podivjancem odločno odgovarjal: »Pravico imamo prepevati Bogu v čast v slovenskem jeziku! Tudi postava to dovoljuje!« Tedaj je izpraševalec vzel izpod mize pletenko in iz nje nalil v četrtlitrski kozarec neko umazano in gosto rjavkasto tekočino. »Izpijte, to je prvi opomin, da ne smete več učiti slovenskega petja!« je zavpil. Lojze se je branil, češ, da je bolan na želodcu in naj pomislijo, da ima doma otročiča starega komaj mesec dni. Napadalci so se zahrohotali in mu začeli groziti z bodali. Tedaj je Lojze Bratuž zgrabil za kozarec, izpil strup in se obrnil k vratom. Fašisti so ga molče spustili, le keiovodja je še zavpil za njim: »To je prvi opomin!«

Bratuž je spočetka upal, da je pil le kako postano ricinovo olje, ki ga bo lahko izbljuval brez hudih posledic. Najprej je šel v župnišče, kjer so mu nudili prvo pomoč. Ko je prišel k sebi, se je odpravil proti domu. Pozneje je le redkim ves razburjen na kratko povedal, kaj se je v Podgori pripetilo. V ponedeljek je še hodil. V torek pa je že legel z visoko mrzlico. Strup, ki ga je zaužil, je jel delovati tako močno, da se mu je začelo blesti. Štiri dni in noči se je mučil v deliriju, ne da bi zatisnil oči. Stanje se mu je naglo slabšalo, tako da smo ga morali 2. januarja prepeljati v bolnišnico. Prve dne je kazalo, da bo močni Lojzetov organizem zmagal. Bolnik je že postajal veselejši in je upal, da se bo kmalu vrnil k družini in delu. Toda bil je že zapisan smrti. Strup mu je bil razjedel celice v jetrih, ki so začela razpadati. Nobena človeška pomoč ni več mogla popraviti strašnih posledic zastrupitve. V začetku februarja so se pokazali smrtni znaki. Zdravniki so se vedno bolj prepričevali, da je njegovo stanje brezupno. Strup — najbrže rudninsko olje za avtomobil, pomešano z bencinom — je začel že takoj delovati.

Njegovo bolezen je živo spremljalo vse ljudstvo. Mladina, ki ga je tako ljubila, je blagega učitelja hotela še enkrat razveseliti in počastiti. Bilo je neke noči proti polnoči, ko so priplavale odnekod mehke melodije Bratuževe sklaabe »Kraguljčki«. Tiho se je prikradla četvorica njegovih najboljših pevcev pod okno bolnišnice in je petla:

»Monotono poje o kraguljčki,
prah po cesti dviga se lehak.
Z njim otožno tam po ravnem polju
spev voznikov joče se mehak.«

Smrti zapisanega Lojzeta je predramila njegova lastna, otožna pesem. Odprl je oči, prisluhnil in vzdihnil: »Pojejo... meni pojejo... dobri, dobri fantje...« In se je kradla pesem njemu in prijateljem v srce:

»Joj, kako otožna je ta pesem,
poln ganotja n'en domači zvok,
še v srcu mojem ogenj vnema,
ki zagrnil ga je mrak globok.«

Tiho so zamrli zadnji glasovi in z njimi tudi nametek na Lojzetovem obrazu... Stirina stega februarja popoldne je zgubil zavest; s težavo je hropel in komaj še spoznaval koga izmed svojcev in prijateljev. Dogoreval je; izgorel je z križem na prsih, sključen od notranjih bolečin v torek šestna stega februarja ob šestih zvečer. Tako je učakal svoj petintrideseti rojstni dan v — mrtvašnici. Križev pot Lojzeta Bratuža je bil končan.

MARLENKA

(NADALJEVANJE)

III.

Bilo je štirinajst dni pozneje, nekega popoldneva, ko sta se z mamó odpravljali na pasijonsko igro v bližnji trg. Marlenka si je ravno pomerjala pred ogledalom novo kučmo, zakaj kljub prvim marčnim dnem je bilo še mrzlo, ko se je pred hišo ustavila vprega. Preskakovaje stopnice je zasoplo pritekkel v kuhinjo Rafko:

»Mama vpraša, če gresta na igro. Mi gremo z vozom!«

Kokikejev hlapec Frence je tlesknil z bičem in posedli so v zapravljiček, spredaj mama in Marlenka, zadaj Rafko z mamó. »Ajd, dijo!« je užgal Frence po rjavcu in odpeljali so se. Konjev zadek se je leno zibal po ostrih ovinkih visoko nad Savo in kakor so se ji bližali ali odmikali, je zdaj potišavala zdaj oglašujoče bobnela, kakor da teče tik pod vozom. Velika kolesa zapravljička so hrustela z gramozom posuto cesto. Rafko je vrgel na prvi sedež odejo, da sta si jo Marlenka in mama pognili čez noge, ker je od reke surovo velo. Marlenka si je privihala ovratnik iz kožuhovine, a nikakor ni hotela dati na glavo čepice in si potisniti rok v kožuhovinasti muf, dasi je mrazilo. Tudi Rafko je bil gologlav in sram bi jo bilo, da bi se ona zavijala. Šele ko se je Rafkova glava pokazala izza njene rame, rekoč: »Kaj ti ne bodo zmrznila ušesa, ko si brez svoje kučmice?« si jo je naglo poveznila na glavo.

Igra je bila predolga, skoraj nihče ni sledil, ozračje v dvorani je bilo napeto in v odmorih je med gledalci: vrelo kot v panju. Čudni časi so se bližali, Nemeč je udaril na vzhod, so govorili, in toliko časa se bodo igrali, da se bo vojna raztegnila še na jug.

Tudi Rafko se je hotel postaviti kot politik, in ko so sedali pozno zvečer v voz, je pomagal Marlenki na zadnji sedež, potem pa prisedel, rekoč:

»Res, da je nevarno za vojsko, a do nas ne bo prišla. Pa kaj, najina očeta sta že prestara za na vojsko, tudi če pride, midva pa premlada, ne?« in ji je pokrtil kolena z odejo. Spet so hrustala kolesa, Sava se je sedaj v mesečini grozljivo bleščala in šumela besno kot hudournik. Voznik je bil nekoliko v rožicah in je venomer tleskal z jezikom in zategnjeno prepeval eno in isto: »Ajd, dijo, levo, desno, seno, slama, hej!« Mami spredaj nista utihnili niti za sekundo, Rafku in Marlenki pa se je pogovor zataknil. Deklica si ni upala reči, da so bile Rafkove note pretežke zanjo, fanti pa je čakal, da mu bo kaj rekla o tem. Po dolgem molku je zašepetala:

»Kako ponoči vse drugače šumi.«

»Ves svet je ponoči drugačen. Tudi mi.«

Bilo je res, Rafko je bil videti v bleđi mesečini bolj krhek, in ko so sence vej prepregale njegov profil, so se njegove poteze zdele kot udrté. Sploh ni bil več podoben Rafku. Tudi voz je sedaj, ko je noč rasla v polnoč, drdral čez ovinke drugače, z oglušenim ropotom, ko da vozi skozi predore. Globoko spodaj je zgrmel mimo nočni ekspres. Zapravljiček se je spustil po klancu

ŠLI BI MIMO

Sli bi mimo polemičnega članka »Streljanje z utrjenih šanc«, ki ga je v Gospodarstvu dne 24. II. 1967 objavil L. B., če bi v njem ne bilo nekaj netočnosti, ki bi v nepoučenem bravcu utegnile ustvariti napačno sodbo o nas. Zato pojasnujemo:

1) Ni res, da se Mladika »solidalizira z avtorjem brošure Tlaka slovenskega naroda. To je avtor članka v Mladiki tudi jasno povedal, ko je zapisal: »Nisem noben ekonomist in tudi nočem zagovarjati kake Jezove študije. Toda odgovarjati na številke in tabele z raznimi pogojniki in napotki bralcu, naj povpraša samo tržaškega trgovca, kaj meni o premoženjskem stanju Slovencev, se mi zdi za gospodarski list skrajno neresna stvar.

2) Gospod L. B. piše: »Da skuša urednik »Mladike« potegniti v svoj tabor tudi znanega tržaškega pisatelja, ki ga v našem listu sploh nismo omenili, nas prav nič ne preseneča, ker poznamo režisersko spretnost urednika »Mladike«.

Gospod L. B. bi moral, preden je to zapisal, vsaj še enkrat pazljivo prebrati svoj članek z dne 27. januarja. Tam namreč piše v osmem odstavku takole: »Ker se novejši pisci, kakor zlasti I. Žerjal pa tudi Boris Pahor v svojih glosah (v Zalivu) plašijo zlasti kulturne asimilacije...« Kot vidite, gospod L. B., ste »znanega tržaškega pisatelja« omenili! Na očitek, da skuša urednik potegniti »znanega tržaškega pisatelja« v svoj tabor, pa odgovarjamo: Tržaškega pisatelja ne želimo potegniti ali potisniti v noben tabor. Vsaj mi ne. Cenimo ga takega kot je in tam kjer je, četudi ni našega svetovnega nazora, zakaj v človeku cenimo poštenost in pogum. Da nekdo ni našega nazora nas ne moti. Mi skušamo reševati slovenstvo na način, ki se nam zdi najbolj primeren: moralizirati skušamo življenje in buditi narodno zavest s širjenjem krščanske etike. Drugi naj slovenstvo rešujejo, kakor vedo in morejo. Rezultati dvajsetletnega internacionalizma pri nas in v domovini so pa že prav lepo vidni.

V oklepaju: Gospod L. B. pripisuje avtorju članka v Mladiki tudi režiserske spretnosti, ki jih ta, žal, nima.

3) Gospod L. B. piše: »Ni potrebno imeti posebnega političnega čuta,

pa tudi ne zgodovinskega znanja o politični preteklosti našega naroda, da človek vidi, da pomeni rušiti skupnost jugoslovanskih narodov izpodkopavati temelje našega obstanka...» V teh besedah gre enostavno za zlonamerno podtikanje, kot bi si Mladika postavila za cilj zrušenje Jugoslavije. Odgovarjati na take trditve nima smisla. Vendar na kratko: Ko trdimo, da Slovenci v domovini še vedno ne uživajo vseh pravic kot narod — in tega si nismo mi izmislili: gospod L. B. gotovo pozna vsaj pismo, ki so ga na slovensko televizijo naslovili Društvo slovenskih pisateljev, Slavistično društvo, Inštitut za slovenski jezik pri Akademiji znanosti in umetnosti ter Pen klub-Center za Slovenijo — ko to trdimo torej, ne mislimo s tem rušiti Jugoslavije. Zakaj rušila bi jo potemtakem tudi vsa omenjena društva. Toda ne. Rušijo jo tisti, ki Slovence pravice kratijo, in tisti, ki tako početje zagovarjajo »v senci matične države«. »Naše ljudstvo« pa se z našim pisanjem gotovo ne demoralizira v takšni meri, v kakršni ga demoralizirajo prav krivice, ki jih beležimo. In demoralizira ga kvečjemu tudi pisanje »Piccola«, ki z zadovoljstvom, kot bi šlo za kak afriški dialekt in ne za slovenščino, piše: Slovenci hočete dvojezičnost v Trstu, pa je še v matični domovini nimate. (glej Piccolo z dne 27. februarja).

P. S.: Mi smo za izmenjavo misli, za dialog in tudi za polemiko s komerkoli, če je zares potrebna. Toda dvogovor se mora odvijati vedno le v smeri poštenega iskanja resnice. Streljanje mimo cilja in osebne žalitve pa so med kulturnimi ljudmi nedopustne.

m/m

navzdol. Rafka je vrglo v ovinku bliže k Marlenki in zdaj sta sedela skoraj tikoma. Cesta je medtem zavila med dve strmi travnati grivini in je odmevala utišano, ko da kolesa vozijo skozi gozd. Molk med njima se je še bolj zgostil. Marlenko je začela stiskati nekakšna topla tesnoba. Dotaknila se je s prsti Rafkovega komolca, čutila je, da fanta nekaj muči, pa je rekla nežno:

»Rafko, kaj si tako tih?«

Bilo je dovolj, razvezala je napetost in nič več mu ni bilo težko govoriti. Nagnil se je k njej in polglasno dejal:

»Hočeš, da ti povem tisto, kar sem mislil takrat za Savo?« Njegov glas je bil nizek in zamolkel, in je zazvenel čisto blizu ob njenem čelu, medtem ko ji je s prsti rahlo odmaknil čop las s čela. Držal je uporni pramen, da je videl za hip njen odkriti pogled, potem pa ga je pustil pasti.

»Ti prav moram povedati?« je šepnil in njegov glas je bil sedaj brez tiste zamolklosti, čist in svetel, skoraj navihnan.

Tesnoba je pljusnila vanjo in kot v preplahu negibno obstala: »Ne,« je šepnila, »rajši ne.«

Bil je samo hip. Potem se je tista tesnoba sunkovito zganila, se zavrtinčila in vanjo so se začeli vdirati z mehkim nasiljem valovi neke tople, komaj določene miline. Še preden jo je dojela do kraja, je začutila, kako nekaj tufega vdira k njeni roki v mufu. Vitko deško zapestje se je dotaknilo njenega, stisnjena Rafkova pest se je razklenila in položila nekaj v njeno dlan. Z rahlim stiskom prstov se je roka poslovila in se nežno umaknila. Marlenka je otipala večkrat prepognjen listič. Med mehкими gubami podloge je bila prisotnost te tajne stvarce, ki je z ostrimi robovi komaj zaznavno rezala v dlan, čudno tuja, pa vendar domača, ker je bila zanjo. Bila je tista velika Rafkova skrivnost zanjo.

Voz je zdaj drsel, se je zdelo Marlenki, brezglasno kot na smučeh, bila je kot oglušena od tiste stvarce v mufu. Tišina je zvenela od pridušenih glasov in sladek vonj po kdove čem se je pretočil skozi ozračje. Prvo drevje vasi se je ostro zarisalo na robu obzorja. Onkraj globeli je visoko nad črno gmoto smrečine kot prikovan visel toplo rumen polni mesec in razstiljal svoj medli blišč nad vzvalovano morje vaških streh. Konj je utrujeno stopal čez leseni most in kopita so zatopotala čez podnice kot oddaljeno grmenje. Se ovinek in zapeljali so na sredo vasi. »Eee-ej,« je zateglo zaklical France in izstopili so pred domačo ograjo. Pod bezgom, ki se je premrl tiščal zidu, sta Marlenka in Rafko, ne da bi se pogledala, rekla za svojima materama:

»Lahko noč!« In res je bila lahka, razprta in čista noč, kakršne so le, kadar imaš štirinajst let.

Ko je Marlenka stopila v svojo deklško sobico, kjer so že toplo dihale njene mlajše sestre, je stopila k oknu. Razburljivo svetla noč je ležala nad dvoriščem in mesec je bil pristal nizko nad lipo. Razgrnila je listič v mesečino, Rafkovih drobnih črk pa ni mogla razločiti. Naglo se je slekla, zlezla v posteljo, se stegnila v omarico po baterijo in šele, ko se je pokrila čez glavo, je bila popolnoma varna, da prebere Rafkovo sporočilo. V svitu žepne svetilke je brala:

»Midva ne moreva biti več skupaj! Ne veš, da si postala velika in lepa in da mi vsi nagajajo s tabo? In še res je povrh! Nisi uganila? — Zdaj veš.«

P. S. »Grem s prvim vlakom. Če boš brez čepice, pomeni, da lahko pridem v tvoj vagon. Če ne misliš resno, imej čepico. Prenešel bom.«

P. S. »Če bi imela klobuček, velja isto.«

K O N E C

PROBLEMI NAŠE ŠOLE

Po končani srednji šoli imajo učenci izbiro, da se odločijo ali za učiteljske, trgovski zavod, znanstveni ali pa za klasični študij. Neposredno je srednješolski študij končan le z učiteljskim in trgovskim zavodom. Po znanstvenem in klasičnem liceju pa je treba še dalje na univerzo. Slovenski učenci imajo po končani srednji šoli samo štiri izbire: učiteljske, trgovski zavod, znanstveni ali klasični licej. Veliko vrzel predstavlja pomanjkanje strokovnih šol. Mnogi dijaki ne mislijo več na redno šolanje, zelo prav pa bi jim služila strokovna izobrazba, pa naj gredo na delo, v obrt, trgovino ali industrijo. Slovenskih strokovnih šol na Tržaškem nimamo. Izgubili smo jih s šolsko reformo, ki je spremenila nekdanje nižje strokovne šole v srednje šole. Velika so prizadevanja kulturnih, političnih in sindikalnih organizacij, da bi dobili tudi za naše učence primerne strokovne šole trgovske in industrijske smeri. Kolika je potreba po takih šolah potrjuje dejstvo, da se v preteklem šolskem letu nad sto učencev, ki so končali srednjo šolo, ni vpisalo v višje srednje šole. Prav tako pa ne morejo na delo, ker še niso dopolnili petnajst let.

Po dogovoru med strankami leve sredine in Slovensko skupnostjo glede šolskih vprašanj, se je zadeva premaknila s tem da je tržaški občinski svet odobril ustanovitev strokovne industrijske šole in prevzel skrb za opremo. Upamo, da se bo pričakovanje nas vseh uresničilo in da bo že jeseni v Rojanu začel delovati ta zavod.

Višje srednje šole, so ustanovljene na osnovi zakona 1012 z dne 19. julija 1961, so:

Dekret predsednika republike števil. 939 z dne 30. septembra 1962 ustanavlja v Trstu Državno učiteljske s slovenskim učnim jezikom. Njegov organik predvideva:

1 (enega) ravnatelja, ki je oproščen poučevanja, 5 (pet) stolic skupina A in sicer: 1 stolica za slovenščino in zgodovino, 1 stolica za italijanščino, 1 stolica za latinščino in zgodovino, 1 stolica za filozofijo in pedagogiko, 1 stolica za matematiko in fiziko.

Poučevanje ostalih predmetov ne tvori redne stolice in je pouk poverjen nestalnim učnim močem.

Dekret predsednika republike števil. 938 z dne 30. septembra ustanavlja Znanstveni licej s klasičnimi vzporednicami s slovenskim učnim jezikom. Organik predvideva:

1 (enega) ravnatelja I. kategorije brez obveznosti poučevanja, 14 (štirinajst) stolic skupine A in sicer: 5 stolic za slovenščino in latinščino, 1 stolico za latinščino in grščino, 2 stolici za italijanščino, 2 stolici za slovenščino, latinščino, grščino, zgodovino in zemljepis, 1 stolico za filozofijo in zgodovino, 1 stolico za matematiko in fiziko, 1 stolico za prirodoslovje, 1 stolico za tuj jezik, 1 stolico skupine B za risanje.

Dekret predsednika republike števil. 2114 z dne 6. junija pa ustanavlja Tehnični trgovski zavod merkantilne smeri s slovenskim učnim jezikom (Trgovska akademija). Organik predvideva:

1 (enega) ravnatelja brez obveznosti poučevanja, 9 (devet) stolic skupine A in sicer: 2 stolici za slovenščino, zgodovino in državljansko vzgojo, 1 stolico za italijanščino, 1 stolico za drugi tuji jezik, 1 stolico za matematiko in fiziko, 1 stolico za računovodstvo, 1 stolico za knjigovodstvo, 1 stolico za pravo.

Pouk ostalih predmetov je poverjen nestalnim učnim močem.

Pri zamotanem sistemu šolske ureditve, kljub številnim dekretom, ki so izšli za slovenske srednje šole, si še noben šolnik ni mogel urediti svojega osebnega položaja. Treba je namreč še določiti število stolic za vsako srednjo šolo. Šele nato bo možen razpis za vse stolice. Seveda pa stoji pred nami še drugo težje vprašanje, to je vprašanje usposobljenostnih izpitov, ki jih za slovenske srednje šole še ni bilo. Zahteva slovenskih šolnikov je, da so usposobljenostni kakor tudi natečajni izpiti za posamezne stolice v slovenščini in pred komisijami, ki bodo obvladale slovenščino. Tu pa naletimo na nove težave, katerim pa se dolgo ne bo mogoče ogniti.

SEMINAR ZA UČITELJE IN PROFESORJE SLOVENSkih ŠOL V TRSTU

Od 6. do 11. marca 1967 je bil v Trstu seminar, na katerega so bili povabljeni učitelji in profesorji slovenskih šol iz Trsta, pa tudi iz Gorice. Udeleževalo se ga je povprečno po 200 slušateljev. Predavali so strokovnjaki iz Ljubljane in treba je reči, da so zelo dostojno predstavljali slovensko univerzo tako po objektivnem znanstvenem razpravljanju, kakor po aktualnosti problemov, ki so jih obravnavali. Nekateri dnevi so bili preutrudljivi, vendar so v splošnem šolniki zelo pazljivo prisostvovali predavanjem.

Seminar je treba pozdraviti predvsem zato, ker je gotovo pomagal pri strokovni izpopolnitvi šolnikov in je bil na znanstveni višini. Seveda izpopolnitev še zda-

leč ni z enim samim seminarjem zaključena, ta seminar je nakazal le pot, na katero bi moral kreniti šolnik, ki hoče učiti na slovenski šoli.

Seminar je zelo dobro vodil inšpektor prof. Stane Mihelič.

Ob pogledu na toliko učnih moči, bi človek sodil, da je to izredna sila naroda. Žal pa jih je bilo toliko, ki so morda prvič prišli (seminar je bil za učitelje delno obvezen) v slovensko družbo in jih nikdar nismo še opazili na kakršnih koli slovenskih prireditvah ali pri prosvetnem delu na vasi ali v mestu. Tako se pač ta sila razruši v prah. Škoda! Še bi imel Cankar gradiva!

j. p.

FANTJE IZPOD GRMADE

Slišali smo jih peti. Marsikje so nastopili. Fantov izpod Grmade je danes trinajst, od katerih so štirje še neporočeni. Stopili smo do njihovega dirigenta gospoda IVA KRALJA iz Slivnega in se spustili z njim v kratek pomenek. Vprašali smo ga: Odkod pravzaprav ste, fantje izpod Grmade? Gospod Kralj se je simpatično nasmejal:

Iz Jamelj, Devina, Sesljana, Mavhinj in Slivnega. Iz raznih krajev okoli Grmade, kot vidite.

Kako dolgo pa že požete? Kako ste prišli skupaj in kje vadite?

Skupaj smo začeli peti okoli Božiča leta 1965. Poznali smo se sicer že prej, saj smo sami stari prijatelji, nekateri celo v sorodstvu. Večkrat smo se srečavali. V gostilnah smo tučr kakšno zapeli. Lepega dne smo resno začeli z va'ani. Vaditi smo začeli na domu devinskega organista Antoniča, kjer vadimo še danes. Zdaj pa upamo, da bomo dobili kaj prostora za vaje v novi devinski dvorani.

Če ste iz različnih vasi, kako pa hodite na vaje, saj ste nekateri precej oddaljeni od Devina?

Smo skoraj vsi motorizirani. (Nasmehne se in nadaljuje:) Tiste, ki niso motorizirani, jih pa mimogrede »poberemo«.

Zanima nas kje vse ste »fantje« že nastopili.

Prvi nastop smo imeli v Nabrežini na razstavi vina, nato smo peli na Repentabru ob priložnosti tabora Slovenske prosvete, na Cecilijanki v Gorici, na reviji pevskih zborov v Rojanu, na Prešernovi proslavi v Kulturnem domu in na Gregorčičevi proslavi v Nabrežini.

Ste s svojim petjem že kaj zaslužili?

(Gospod Kralj se nasmehne. Ve, da ne mislimo resno.) Smo. Za nastop na Repentabru smo dobili deset tisoč lir. (Zdaj se nasmehnemo mi; toda gospod Kralj resno nadaljuje:) Za nas je to vendarle priznanje. Kupiti je treba note, na primer. Vsi pevci redno plačujejo mesečno članarino: pet sto lir vsak.

Ste kdaj pomislili, da bi svoj zbor razširili?

Smo. Toda vsi bi radi peli, na vaje pa neradi hodijo. Takih pevcev je boljše ne imeti, ker kvarijo družbo in zbor začne tako razpadati.

Kakšne pesmi požete?

Največ narodne. Znamo tudi nekaj furlanskih.

Kaj so vaši pevci po poklicu?

Delavci raznih poklicev. Jaz delam na primer v kamnolomu, doma pa kmetujem. Z nami poje samo en študent.

Gospod Kralj, Vi ste takorekoč duša tega zbora. Toda o Vas vemo bolj malo. Rekli ste, da delate v kamnolomu in doma na kmetiji. Kje pa najdete čas za vaje?

(Gospod Kralj se nasmehne. Ves čas občudujem njegove bele zobe in lepa rožnata lica.) Čas že najdem. Toda marsikdaj grem na vaje zelo truden. Takrat, saj razumete, vaja trpi. Ni isto kot če je človek spočit. Po delu v kamnolomu me doma čaka še šest glav živine.

Kdaj pa vadite?

Z zborom vadimo vsako soboto. Toda med tednom imam tudi dve vaji pri nabrežinski godbi. Tam namreč igram. In potem imamo včasih tudi vaje s cerkvenim zborom in za posebne praznike še doma v Slivnem, kjer igram v neki zasedbi harmoniko.

Gospod Kralj, toda Vi imate skoraj vsak večer kako vajo! Ste poročeni?

(Siroko se nasmehne, da se zablešči cela vrsta belih zob.) Žena razume mojo ljubezen do glasbe.

Otrok pa še nimate. Saj ste še mladi?

Imam jih. Tri. Punčka ima dvanajst let. Včasih že pravi, da me ni zvečer nikoli doma.

Fantje izpod grmade pojo pod vodstvom Iva Kralja na Repentabru

Gospod Kralj, Vi dirigirate Fante izpod Grmade. Ali je res, da ste samouk?

Globl'ega študija seveda nimam, toda precej prakse. Že precej časa igram pri nabrežinski godbi na pihala. Skušam se izpopolnjevati. Pred kratkim sem se udeleževal tečaja za pevovodje, ki je bil v Gorici in na katerem so predavali prof. Mamolo, prof. Harej, skladatelj Ubald Vrabec, prof. Peterlin in prof. Kos.

Ali ste kdaj mislili na mešani zbor?

Ne. Naši fantje imajo rajši moški zbor.

Bi sprejeli medse še kakega novega pevca?

Seveda bi ga. Toda pod pogojem, da bi k vajam zahajal redno. Nekoč me je znanec vprašal, kje da najdem čas za petje, za igranje pri godbi in za drugo. Odgovoril sem mu: Jaz ga že najdem. Toda od tebe tega ne moremo zahtevati. Ti nimaš niti toliko prostega časa, da bi nas prišel poslušat.

Gospod Kralj, Vi ste že nekajkrat nastopili. Imate takorekoč že svojo publiko, ki vas ceni in vas rada poslušča. Kaj bi Vi povedali tej publiko. Zdaj imate priliko.

(Rahla senca gre dirigentu čez obraz. Čisto resno govori:) Žal mi je, da je za naše delo premalo zanimanja, premalo razumevanja. V Nabrežini imamo veliko profesorjev, učiteljev in uradnikov. Oni bi morali prosvetno delo voditi, pa jih še na prireditve ni. Niti kot poslušalci ne priaejo zraven. Mogoče se jim zdi pod čast poslušati naše petje, ker smo kmetje. Včasih je bilo po naših vaseh manj inteligence, pa veliko več delavnih društev. Inteligenca je sodelovala. Profesor Jevnikar je v Mladiki zapisal, da je po vojni maturiralo v Trstu 1066 mladih ljudi. Rad bi vedel, kje so.

Kaj si želite za naprej?

Da bi nadaljevali. Posebno zdaj ko imamo v Devinu novo dvorano. Seveda zahteva petje od nas vseh veliko žrtv. Vsi delamo, vsak v svojem poklicu. Zeleli bi več razumevanja s strani naših ljudi.

Ste že nastopili na radiu?

Ne.

Pa bi radi?

Seveda, če bomo povabljeni. Bili smo že povabljeni na Radio Koper. Toda prej bi radi peli na tržaškem radiu.

Imate na vidiku kak nastop v bližnji bodočnosti?

Na praznik 1. maja bomo peli v Steverjanu med borovci.

Tako smo zaključili naš pogovor z gospodom Ivom Kraljem, vodjem zbora Fantje izpod Grmade. Poslušali bi ga še in še. Saj je bil ta razgovor tudi za nas lepa lekcija. Lekcija prave ljubezni do petja, do slovenskega petja posebej, in lep vzgled, kaj vse more človek narediti, če je v njem količkaj tistega ognja, ki so ga imeli vsi naši najboljši ljudje: od preprostega kmeta in delavca do učitelja, umetnika ali profesorja na univerzi. Tako kot je zape! Gregorčič: »Ne to kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan!«

To so Fantje izpod Grmade. Radi bi jih поблиže spoznali, vseh trinajst!
Zapisał MARIJ MAVER

JURIJ PODOBAR

Jurij je slikal in poslušal in šepetaje povpraševal.

Tako sta se pripravila na prvo obhajilo in na birmo.

Tisti prazniški dan je Jurij preživel v tihi sreči, ki je dotlej ni poznal.

Cele ure je preklečal zamaknjen v cerkvi, potem pa do večera ostal in veselo kramljajal na domu starega duhovnika — svojega duhovnega očeta in gostitelja.

Jurij se je še bolj navezal na Montmartre. Čutil je, da bo tukaj našel varno zavetje v vsaki uri. Montmartre je postal njegov dom.

Tukaj je najraje slikal: v soncu, v dežju in oblačnosti, spomladi in predvsem jeseni.

Najel je sobo v starem hotelu in si na podstrešju uredil umetniško delavnico. Iz nje je mogel vsak hip videti baziliko in ves Pariz pod njo.

Iz vseh strani je cvela v Jurija mladost in upanje.

(Dalje prihodnjič)

MISEL MAOCETUNGA

(PRIROČNIK RDEČIH GARDISTOV)

»Po ulicah Pekinga izobešena gesla so na skrajno nizki ravni. Povsod pozivajo, da je treba streti »pasje glave«. Vprašujem se, ali v resnici obstajajo tako številne »pasje glave«; mislim, da so dejansko človeške glave.«

»Za vsako ceno moramo dvigniti raven našega boja, ki je padel na zelo nizko točko. Raven se je vedno bolj slabšala ter je bilo lanskega septembra ozračje našega boja kaj drugačno. Številni ljudje so se vedli dvoumno ter so zamenjali za politični boj golo vmešavanje v zasebno življenje posameznikov in njegovo javno obsojanje.« (Maocetung, 13. 2. 1967).

Ob omenjenih Maocetungovih besedah se človeku vsiljuje misel, da je pravzaprav nekaj »rdečih gardistov« pri vsakem narodu in pri vsaki starosti. Namesto diskusij na osnovi demokracije in olike pogosto opažamo polemike in osebne napade, ker pobalini nikoli ne pogledajo sami sebe v ogledalo. Ko človek prebira Maocetungovo knjižico ter jo primerja s tragikomedijo »kulturne revolucije«, pričinja razumeti obžalovanje starega revolucionarja: »lanskega septembra je bilo ozračje našega boja kaj drugačno.« Povsod in vselej namreč velja starodavna logika: neolika vodi v brutalnost in brutalnost končno pripelje v fizično likvidacijo nasprotnikov, kot pričajo izrodki fašizma, nacizma in komunizma.

Knjižica »Misel Maocetunga«, ki je zbornik citatov iz govorov in spisov, je razdeljena na 33 poglavij (vsaj v italijanskem prevodu): komunistična stranka, razredi in razredni boj, socializem in komunizem, pravična rešitev protislovij v ljudstvu, vojna in mir, imperializem in vsi reakcionarji so »papirnati zmaji«, drznost za boj in zmago, ljudska vojna, ljudska vojska, vodilna vloga partijskih odborov, linija množice, politično delo, odnosi med častniki in vojaki, odnosi med vojsko in ljudstvom, »tri demokracije«, vzgoja in urjenje čet, služiti ljudstvu, patriotizem in internacionalizem, revolucionarno junaštvo, graditi državo s pridnostjo in varčnostjo, računati na lastne sile in se boriti z vztrajnostjo, metode mišljenja in dela, sondiranja in raziskave, ideološka samovzgoja, edinost, disciplina, kritika in avtokritika, komunisti, kadri, mladina, ženske kultura in umetnost, učenje.

V bistvu je to ideološko-organizacijski učbenik, kakršne uporabljajo na komunističnih tečajih tako v vzhodnih kot v zahodnih državah. Ko-

munistična mentaliteta in frazeologija se ne spreminita, pa beri: »Misel Maocetunga« ali »Probleme leninizma« ali »Socializem na vasi«. Vedno in povsod gre za končni cilj, ki ga pozna vsaka mafija: boj za oblast in posest!

ZA OBLAST IN POSEST

»Družbeni razredi se borijo med seboj; eni zmagajo, drugi so iztrebljeni. To je zgodovina, zgodovina civilizacije skozi tisočletja. Takšno tolmačenje zgodovine se imenuje — zgodovinski materializem.« (Maocetung, 14. 8. 1949).

»Revolucija ni slavnostno kosilo; ni literarno delo ne risba ne vezenina; ni je mogoče izvesti z mirnostjo, eleganco in delikatnostjo; ne more biti prijazna, vljudna, zadržana in širokosrčna. Revolucija je upor in nasilje enega razreda, ki zruši oblast drugega razreda.« (marec 1927).

»Disciplinirana partija, oborožena z marksistično-leninistično teorijo, ki opravlja avtokritiko ter je navezana na ljudske množice; vojska pod vodstvom te partije; enotna fronta vseh revolucionarnih skupin pod partijskim vodstvom; to so tri glavna orožja, s katerimi smo premagali sovražnika.« (30. 6. 1949).

»Vsi vojaški poglavarji, birokracija, trgovci, veleposestniki povezani z imperializmom ter njim podrejena reakcionarna struja izobražencev so naši sovražniki. Industrijski proletariat je vodilna sila naše revolucije. Naša najboljša prijateljica sta polproletariat in malomeščanstvo. Srednje meščanstvo pa vedno koleba: desno krilo je lahko naš sovražnik in levo krilo naš prijatelj, a moramo vedno budno paziti, da slednje ne bo dezorganiziralo naše fronte.« (marec 1926).

»Na Kitajskem je socialistična preobrazba lastnine tako rekoč že zaključena ter so v bistvu končani veliki in viharni množični boji med razredi. Kljub temu pa so še ostanki zrušenih razredov: zemljiški lastniki in posredniki tujega imperializma, meščanstvo še obstaja in malomeščanstvo se komaj pričinja prevzgojevati. Razredni boj še ni končan. Razredni boj med proletariatom in meščanstvom, med različnimi političnimi silami ter med proletarsko in buržujsko ideologijo bo še dolg in težak; v raznih trenutkih utegne postati zelo oster. Proletariat skuša preoblikovati svet po svojih zamislih in meščanstvo po svojih. V resnici tako še ni znan odgovor

na vprašanje, kdo bo zmagal, ali socializem ali kapitalizem.« (27. 2. 1967).

»V naši deželi bodo meščanska in malomeščanska ideologija ter protimarksistične ideje obstajale še dolgo. Na splošno smo vzpostavili socialistični sistem. Dosegli smo glavno zmago pri spremembi lastnine proizvodjalnih sredstev, toda na politični in ideološki fronti zmaga še ni popolna. Na ideološkem področju v resnici še ni odgovora na vprašanje, kdo bo prevladal: ali proletariat ali buržoazija. Voditi bomo morali še dolg boj proti buržujski in maloburžujski ideologiji. Črna bi bilo, če ne bi razumeli tega dejstva in se odpovedali ideološkemu boju. Vse zmotne ideje, vsa strupena zelišča, vse zle duhove je treba podrediti kritiki. Ne smemo jim dovoliti, da bi se razvili. Kljub temu mora biti kritika razumna, analitična in prepričljiva, ne pa brutalna, birokratična, metafizična ali dogmatična.« (12. 3. 1957).

»Dogmatizem in revizionizem sta nasprotje marksizma. Marksizem mora nujno iti naprej in slediti razvoju dogodkov; ne more ostati nepremičen. Če bi ostal na mestu in se ne bi spreminjal, ne bi več imel v sebi življenja. Ni mogoče kršiti temeljnih načel marksizma, ne dabi zapadli v zmote. Gledati na marksizem metafizično, kot na nekaj togega, je dogmatizem. Zanikati temeljna načela marksizma in njegovo vesoljno resničnost, je revizionizem. Revizionizem je ena izmed oblik buržujske ideologije. Revizionisti zanikajo razliko med socializmom in kapitalizmom, med diktaturo proletariata in diktaturo buržoazije. Dejansko zagovarjajo kapitalistično in ne socialistično linijo. Zdaj je revizionizem bolj nevaren od dogmatizma. Važna naloga nas čaka na ideološki fronti: grajati revizionizem.« (12. 3. 1957).

»KULTURNA REVOLUCIJA«

Boj za oblast in posest divja tudi v notranjosti vseh komunističnih strank, vštevši seveda kitajsko.

V diktaturah se politična kariera ne konča vedno s pokojnino, ampak pogosto z »večnim pokojem«; tako se je očitno zgodil tudi Maočetung, ko je pričel ugotavljati, da se je pravzaprav večina partijskega in državnega aparata s samim predsednikom republike Liušaočijem na čelu obrnila proti njemu. Slednje potrjuje dejstvo, da so »rdeči gardisti« napadli kar 17 od 22 članov politbiroja, to je najvišjega partijskega organa. Maočetung se je rešil s tem, da je imenoval za svojega prestolonaslednika obrambnega ministra maršala Linpiaa, ki mu je zagotovil podporo večine oboroženih sil.

Umetno je bila sprožena tako imenovana »kulturna revolucija«, ki spominja na Stalinove čistke. »Rdečim gardistom« je bila zaupana moralna in fizična likvidacija antimaocetungovcev, ki so

bili z običajnim žargonom proglašeni za »buržujske reakcionarje« in »revizioniste«. »Rdeči gardisti« sami sebe imenujejo tudi »revolucionarne upornike«, ker so se uprli revizionistom in protirevolucionarjem v partijskem in državnem aparatu. Prilastili so si funkcije policije, vojske in sodišč ter so v okviru množičnega ustrahovanja zagrešili vsakovrstne brutalnosti in zločine.

V bistvu gre za obsežen policijski proces »pranja možganov«: »kulturna revolucija« naj bi namreč do dna preobrazila dušo kitajskega človeka in s strahom v kosteh naj bi se ohranila čistost revolucije.

Zdi se pa, da sam Maočetung ni računal, da bodo nasilja »rdečih gardistov« sprožila tako ostro reakcijo bodisi delavcev in kmetov bodisi dela komunistične stranke in vojske. Velja spomniti, da so v kitajski komunistični stranki že dolga leta teoretični prepiri tudi o ekonomsko-socialnih vprašanjih ter o ustvarjanju in delitvi narodnega dohodka. Struja Maočetunga podreja vse utopiji o svetovni revoluciji vodeni iz Pekinga; zaradi tega zagovarja militaristično zunanjo politiko ter razsipa narodni dohodek z izdelovanjem atomskih bomb. Odgovorna je nadalje za gospodarski polom pred nekaj leti v okviru demagogije »velikega skoka naprej«, ki je prinesel takšen padeč nazaj, da se bo Kitajska po sodbi nekaterih zahodnih ekonomistov šele leta 1970 povzpela spet na gospodarsko stopnjo iz leta 1960.

Struja Liušaočija — ki se približuje razvojni stopnji komunizma v Sovjetski zvezi in Jugoslaviji — pa zagovarja postopni razvoj, spoštovanje zakona vrednosti in produktivnosti, upoštevanje ekonomskih regulatorjev, zniževanje proizvodjalnih stroškov, materialne spodbude za delavce in kmete. Med pobudniki te gospodarske politike je ekonomist Sunjehfeng, bivši ravnatelj ekonomskega inštituta kitajske akademije znanosti. Vsevedni »rdeči gardisti« ostro napadajo te ideje ter jih proglašajo za »ekonomizem«.

Sam maršal Linpiao je proglasil za pristaše »ekonomizma« tudi delavce in kmete, češ da so v mnogih krajih ob podpori antimaocetungovcev dobili preveč na škodo države pri delitvi zalog in viškov na podlagi zaključnih računov za preteklo leto. Obsodil je delavce, ki zahtevajo višje plače, ker je to prav tako »ekonomizem« v škodo države.

Obsežni odpor ljudskih množic in naraščanje gospodarske krize zaradi »kulturne revolucije« sta prisilila Maočetunga, da je v zadnjem času pričel delati »rdečim gardistom« pridige ter je v nekaj primerih celo poslal nad svoje huligane Linpiaove vojake. Kot posredovalec v kaosu začinja izstopati ministrski predsednik Čuenlaj.

Najsi bo izid sedanjega boja za oblast na Kitajskem že kakršen koli, »kulturna revolucija« ponovno dokazuje, kako komunizem ni diktatura proletariata, marveč diktatura nad proletariatom!

LEPOTA NAŠEGA KRASA

Ta kamenita, na videz tako skopa pokrajina, skriva v sebi edinstvene lepote. Med belimi skalami, ki jih je voda v tisočletjih tako umetniško izklesana, se razprostirajo skromni travniki in pašniki ter s prizidki obdane, krpam podobne njive. Košati hrasti in skromno grmičevje obdajajo pogoste dolinice, na dnu katerih si je skromni kraški kmet uredil njivico. Tu in tam šumijo temni borovi gozdički. Pokrajina je posejana z vasicami, ki so si med seboj tako podobne, skupina nizkih, belih hiš, vse stisnjene na kup, in vendar ima vsaka svoj borjač in latnik, četudi je ta še tako skromen. Vse to daje vasi posebno domačnost in toplino.

Edinstvenost te kraške pokrajine pa je pripisati neštetim kraškim pojavom: številnim podzemskim jamam s tisočletnimi kapniki, rekam, ki nenadno poniknejo in se nato nenadno spet prikažejo, številnim škrapljam, dolinam nenavadnih oblik ter številnim drugim podobnim naravnim lepotam.

Privlačnost kraške pokrajine pa podčrtuje tudi njena zemljepisna lega. Zakaj prav tej čudoviti legi se je zahvaliti, da je raslinstvo pri nas tako pestro. Po zemljepisni

legi bi moral imeti naš Kras nekako srednje-evropsko floro z njenimi glavnimi značilnostmi. A ta naš kameniti Kras tvori v tem pravo izjemo; leži namreč na pravem mejnem pasu med zelo različnimi rastlinskimi območji. Prav ta svojstvena lega daje pokrajini nepopisno pestrost.

Alpsko območje se razteza razmeroma precej daleč od nas in vendar naletimo na Krasu na nekatere vrste rastlin, ki so izrazito alpskega značaja. Pa tudi nekatere rastline iz Padske nižine segajo prav do nas ter imajo tu svojo skrajno mejo. Oljčni nasadi pod Kontovelom ter številne druge rastline, med njimi tudi zvonček, pričajo o močnih vplivih mediteranskega raslinstva. Številčno najmočnejše pa tudi najpestreje pa je zastopano balkansko področje. Po tej poti so prišle k nam skoraj vse tiste rastline, katerih prvotna domovina je srednja Azija. Med

rastlinami iz balkanskega območja naj omenimo le velikonočnico. To je tista višnjevo-rdeča, zvončasta cvetka, ki vsled listov daje vtis orientalskega baržuna. Ko se na pomlad bujno razcvete, daje našim travnikom nekaj praznični videz. Pri nas je zelo pogosta, njena domovina pa je v srednji Rusiji, na Kavkazu. Nato se razprostira preko Krpatov in Balkana vse do nas, a tu je tudi njena skrajna meja.

Kras se lahko ponaša tudi z rastlinami, ki jih v okoliških pokrajinah ni.

Tako vidimo, da je ta na videz trdi in kameniti Kras, prava zakladnica naravnih lepot.

Milo se stori ljubitelju kraške pokrajine in vsakomur, ki to zemljo pozna, ko ponovno opazi, kako hitro se spreminja njeno lice. S pretirano modernizacijo in z gradnjo industrijskih središč se postopno uničujejo veliki naravni zakladi, ki jih skriva naša pokrajina. Da bi se ohranilo vsaj to, kar se še da ohraniti, so se zbrali znanstveniki cele pokrajine ter organizirali temeljito akcijo v obrambo naravnega, zgodovinskega ter arheološkega bogastva našega Krasa. V tej zvezi so ponovno preštudirali sestavo Krasa, talne in površinske vode, kraške jame, značilnosti raslinstva in živalstva ter kmečko hišo. O vsem tem so, ali pa bodo v kratkem izšle posebne publikacije, kar kaže na temeljito delo in zaskrbljenost glede bodočnosti našega Krasa.

V obrambo močno ogroženemu raslinstvu sta izdala profesorja Mezzena in Poldini publikacijo, v kateri predlagata, naj bi se na našem področju uredilo 7 rezervatov, da bi se s tem vsaj v glavnem zaščitile naravne lepote in narodni spomeniki. Ti rezervati naj bi obsegali naša najlepša in najznamenitejša področja.

Prvi rezervat naj bi obsegal gornji in srednji tek Glinščice, hriba Kras in Stena ter severni obronek do Jezera. Zaščita te slikovite soteske bi bila nujna predvsem iz geoloških razlogov ter zaradi številnih jam, od katerih je ena znana po neolitskih najdbah.

Drugi bi obsegal obalni pas, od devinskega gradu do Sosljanskega zaliva, ki naj bi bil izključen. V rezervat bi spadal še predel od 138 km na državni cesti št. 14 do grljanske železniške postaje (tudi ta izključena). Vključen pa bi bil Vrh sv. Primoža, a brez vasi Sv. Križ. To je najslikovitejši predel naše obale, ki je kljub strogi prepovedi že preveč pozidan z vilami, zato je treba ta predel še strože zaščititi.

Tretji rezervat bi bil najdaljši, ker bi segal od Grmade nad Cerovljami do hriba Kokoš nad Bazovico, vse vzdolž meje z Jugoslavijo. To področje je važno, ker je precej tipično za tisti del Krasa, ki ni več pod neposrednim sredozemskim vplivom.

Četrti rezervat bi zaščitil Draščico in Goli vrh, od koder je prelep razgled na tržaško mesto.

Peti naj bi bil najmanjši. Obsegal bi Boved ter severno področje Trstenika.

Šesto področje bi obsegalo okolico jame pri Briščkih z nekatemi travniki in dolinami, izključeni pa so

zaselki. Na tem področju je zelo zanimiv gozdnič belega gabra.

Sedmi rezervat bi obsegal Doberdobsko jezero, jezero pri Rdečem kamnu, močvirje Sabljici, ob morju pa Moščenice.

Ti rezervati zajemajo predvsem državno lastnino, a tudi pašnike, gmajne ter gozdove. Zaradi teh rezervatov ne bi bile nikoli ogrožene kmetijske dejavnosti. Obratno, oba znanstvenika priporočata obdelovanje zemlje, predvsem pa pašo živine ter racionalno sekanje gozdov. Pokrajino bi ščitili predvsem pred nedeljskimi izletniki, ki povzročajo veliko škodo na travnikih in pašnikih in večkrat povzročijo požare. S tem ukrepom bi težili k urejenemu in discipliniranemu turizmu. Izletnik bi se lahko sprehajal samo po stezah. Prepovedano naj bi bilo trganje cvetja, predvsem zaščitenege. Vsak turist naj

bi skrbel tudi za snago in na, ne bi puščal odpadkov na travnikih. Zato bi namestili posebne čuvaje, ki naj bi pazili na red ter določali kršivcem predpisov globe. O teh rezervatih je bil že predložen zakonski predlog.

Tržaška profesorja sta stopila v stik tudi z jugoslovanskimi znanstveniki, predvsem z Zavodom za spomeniško varstvo. Zakaj tudi jugoslovanske oblasti skrb za obrambo Krasa, ki ga dele na: goli Kras, kjer je razvito predvsem kmetijstvo ter porasli Kras, ki obsega številne gozdove.

Upati je, da bodo na podlagi teh dogovorov ter skupnega študija ustanovili mednarodni park med Italijo in Jugoslavijo na mejnem področju od Hermade do Kokoši, kot so že ustanovili mednarodni park med Slovenijo in Avstrijo.

VOJKA

FINŽGARJEV DOM NA OPČINAH

Končno smo dobili tudi na Opčinah dom, v katerem bo predvsem mladina pripravljala kulturne, prosvetne in družabne prireditve za vso vas in za opensko kraško zaledje.

Dom je bil slovesno odprt 4. marca 1967, ko ga je tržaški nadškof msgr. Santin blagoslovil, predsednik odbora, ki upravlja Marijanišče, župnik Marijan Živec pa je izročil ključje Sergiju Bandlju, načelniku sveta, ki je prevzel upravo novih prostorov.

Na slovesnosti je bil potem kulturni program: mladinski zbor Glasbene Matice na Opčinah je pel pod vodstvom Nade Žerjalove, openski cerkveni pevski zbor je nastopil dvakrat pod vodstvom Stanka Maliča, godalni kvartet študentov je zaigral nekaj modernih, na tudi starih in narodnih melodij, sledili so folklorni plesi Slovenskega kulturnega kluba in nastop moškega zbora pod vodstvom dr. Zorka Hareja.

Program je bil pester in lepo izveden, čeprav nekoliko obsežen, kar pa je za take prilike razumljivo, ker nastopi navadno več govornikov. Župnik Živec je očrtal delo in prizadevanje, da je prišlo do uresničitve zamisli o domu, g. nadškof je v lepo zasnovanem naročilu v

slovenščini nakazal naloge novega doma, g. predsednik deželne zbornice, dr. de Rinaldini, ki se je tudi udeležil slovesnosti, pa je častital openski mladini, da je dobila tako lep dom in izrekel iskreno priznanje župniku Živcu za njegovo neutrudno, naravnost misijonsko delo. G. župniku Živcu se je zahvalil tudi g. Sergij Bandelj in je naglasil, da se Openci dobro zavedamo, da doma ne bi imeli brez neutrudnega prizadevanja g. Živca. Za tem pa je g. Bandelj sporočil, da so Openci, ki bodo delovali v novem domu, krstili to novo kulturno ognjišče z imenom FINŽGARJEV DOM. Občinstvo je sklep toplo pozdravilo.

V nedeljo, 5. marca je bila v Finžgarjevem domu druga prireditve. Ponovili so kulturni spored prejšnjega večera in dodali nastop dueta dveh mladih gojenk iz zavoda šolskih sester pri Sv. Ivanu.

V nedeljo, 12. marca je bila predstava Edipa v Hirošimi s srečolovom. V soboto, 18. marca pa je gostovala dramska skupina p. d. Ivan Cankar od Sv. Jakoba z Verčevo dramo Kocka v kocki.

Finžgarjevemu domu želimo mnogo uspeha!

i. s.

Sosledica doživetja

LEV DETELA

DVOJE PESMI

SULTANOVO ŽIVLJENJE

Mečeva sila jih je belo ranila,
neverniki so planili v prepad:
kot mleko se je kri razlila:
tako sem se vrnil v zasanjani grad.

Vezenina se je v vetru prelomila,
vihar je uničil grajski vrt:
v modrosti trpljenja je skrivna sila,
ki ti razprede mrtvaški prt.

Emirji in vezirji so se vrnili,
pohodi so umrli za deveto goro,
vojaški plesi so tisočkrat bili;
danes pijem črno vodo.

DEVETOKI BOG

Po vijoličastih pašnikih potuje do izvira,
belo oko mu noč izvotli,
blaznega ujetnika skozi življenje tira,
bledega vojaka zjutraj ustrelji.

Pogumni razsojajo o življenju in smrti;
on se nad vrhom življenja vrti.
Nesrečniki pojejo, ugrabljeni, strti;
on se nad strehami mesta smeji.

Ubito korakajo po izgubljeni cesti:
stare zastave je uničil vihar.
Nihče se ne drzne na mejni kamen vستي,
vsakega ubije trdosrčni vladar.

I.

Ploha
ob vstopu
v pokopališče
mojih čustev.

Stopam
po blatu
mešanim
s palmovim listjem.
Svetlo oko
se name ozre
za trenutek,
nato
spet ploha
in obala
komaj zadržuje
umazane valove.

II.

Seme
za semenom
pada,
bujna pšenica
vzklije
nenadno
ob večerni zori.

Razcapan
se dvignem
iz polsna,
v vedrino hitim,
da požanjem,
natrpam
prazne žozolce.
Življenje
stcpi
v mrtvo hišo
tako,
po naključju.

III.

Z daljne obale
klic barbarov
in jastrebji
grozotni krik
iz gnezda
vabi me nazaj,
rojenedga
brez predljubezenske igre.

Plazeč se
tavam po grušču
po rakovi sledi.

VELIKA NOČ V NAŠEM DOMU

O božiču, pa tudi o Veliki noči mora zadihati tista prazničnost v našem domu, kakor je ni bilo vse leto. Posebno razpoložcnje prinaša božični praznik, vse drugačnega pa Velika noč.

O božiču je naš dom topel in v njem vlada nekam romantično razpoloženje: jaslice, božično drevesce, zakurjene peči, svetle zvezdnate noči...

O Veliki noči pa odpiramo okna, da čutimo vonj prvih cvetov na drevju in na vrtu. Prevzema nas svežost. Zažgali smo ostanke odmrlih vej in posušene trave in sonce vdira skozi okna.

Okrasimo svoje domove za Veliko noč! Naj bodo lepi in svetli, prečiščeni in umiti! Njihova toplina in ljubezen naj se skloni preko oken do procesije, ki bo šla mimo naših poslopij. Na mizo položimo blagoslovljena jedila naših pridelkov, ki smo si jih zaslužili v trudu in delu. Odprimo svoje domove vstalemu Zveličarju, ki bo šel mimo vrat, da bo stopil čez prag.

Vsem: lepo in blagoslovljeno Veliko noč! N. K.

OHRANI SVOJO ŽENSKO PRIVLAČNOST!

Če hočeš svojemu možu ugajati in ostati zanj privlačna, moraš poleg lepih ženskih čednosti, kot je dobrotarica, skrbna pozornost in požrtvovalna ljubezen, gojiti tudi svojo zunanost. To je tisto, kar mnoge poročene žene zanemarjajo. Da, potreben je urejen dom, a tudi žena — srce toplega doma — mora biti urejena. Vsak čas, pri vsakem opravilu bodi ljubko oblečena!

Da se lepo in okusno oblečeš, ko greš med ljudi, v pisarno, v kino, na obisk, se ti zdi umevno in potrebno. Važno pa je, da si mikavna tudi v domačem okolju, pri gospodinjskih opravkih. Bolj važno je, da ugajaš svojemu možu kot svojemu šefu v službi. Glej na to, kaj možu ugaja. Tudi v preprosti delovni obleki moreš prijetno vplivati s svojo zunanostjo, če znaš prav izbirati, kaj ti dobro pristoji. Zato si omisli najprej garderobo za dom!

Ko izbiraš obleko ali kroj, vprašaj moža, če mu je všeč, ali pa tudi odrasle sinove. Pa ni dovolj, če bo rekel, da je obleka lepa, mora reči vsaj, da je zelo, zelo lepa in da ti sijajno pristoji. Pa tudi na barve pazi! Jutranja halja naj bo tople rožne ali rumenkaste barve, da bo prvi jutranji vtis prijeten. Pri tem pa mora biti tudi prijazen izraz na obrazu. Modra in zelena barva sta hladni.

Kaj pa hlače?

Kar moža vprašaj! Redki so, ki so jim žene v hlačah všeč. Oblikam ženskega telesa mnogo bolj pristoji žensko oblačilo kot moško. Večina žena je ljubkejša in elegantnejša v krilu kot v hlačah. — Naravnost neokusno se mi je zdelo, ko je stopila precej močna žena v čakalnico k zdravniku v hlačah. — Poleg tega učinkuje žena v hlačah manj žensko, izgubi nekaj svoje ženskosti. Mož pa vendar hoče ženo.

Dekle, ki rada skače v hlačah, se navzame fantovskega vedenja, kretenj, in jo zavaja v večjo in bolj grobo razposajenost in nedekliško sproščenost. Ni več tako nežno občutljiva. Pri sedenju se zvira neokusno s prekrižanimi nogami. S tem pa izgublja nekaj, kar spada k njenemu bistvu. Če je pa bistvo prizadeto, potem ni več one popolne ženske osebnosti.

Fant, ki bo iskal dobro dekle in najboljšo mater svojim otrokom, bo šel mimo hlač.

Tudi frizura mora biti urejena doma prav tako kot na ulici. Ne našopirjena, vendar preprosto ljubka! Nikoli ne sedi k zajtrku z razmršenimi, nepočesanimi ali nepokrtačenimi lasmi, da ne boš delala vtisa zanikrne žene. Najbolj pa odbija, če hodi žena po hiši z navitimi lasmi, da se ji glava kovinsko leskeče kot kaka orožniška čelada. Nikar naj te take ne gleda tvoj mož! Navij si jih šele takrat, ko mož odide v službo, ali jih pokrij z rutko, ki lepo pristoji tvojemu obrazu. Vedno naj te vidi negovano, prijetno, okusno kot dober domač kruh, ki ti vedno diši!

(Po Družini in dom)

Velikonočna miza
z blagoslovljenimi jedmi

GLEDALIŠČE

KRSTNA PREDSTAVA
BENEDETIČEVE DRAME
»NE VEDNO KAKOR
LASTOVKE«

Z največjim zanimanjem pričakujemo vsako leto krstno predstavo Slovenskega gledališča v Trstu. To je razumljivo, ker spremlja vsakdo izmed nas domačo dramsko produkcijo z najboljšimi željami. Med tržaškimi pisatelji so imeli doslej to srečo, da jim je tukajšnje gledališče uprizorilo delo, samo Josip Tavčar, Jožko Lukeš in Filibert Benedetič, to se pravi trije avtorji iz »domače družine«. Še vedno smo mnenja, ki je bilo izrečeno že ponovno, da bi morale gledališče razpisati natečaj za izvorna dela. Morda ne bi dobili nič boljšega, kakor smo doslej, ko natečaja ni bilo, a izognili bi se vsaj očitku, da se v hiši napravi vse med štirimi očmi. Natečaj, ki ga je razpisal RAI na radijski postaji Trst A pa nam priča, da živi v Trstu več avtorjev, ki so zmožni napisati dramo in ne samo trije ali celo en sam. Saj je menda tedaj na radio prispelo preko 20 izvornih tekstov.

Ta misel se nam ponovno vsiljuje, ker nismo prepričani, da z Benedetičevim delom ne bi moglo tekmovati nobeno drugo. In vendar nam mora biti do tega, da dobimo čim boljša dela.

Benedetič je pisal dramsko delo kot čustven, liričen pesnik; in vendar bi bilo mogoče tudi to pesnikovanje napisati umetniško mnogo bolj dovršeno. Drama pa seveda to ni bila. Posebno je motila zmes preoblice motivov, ki so se vrstili v preveliki nametanosti in neurejenosti. Režija Jožeta Babiča, ki je hotela temu besedilu dajati opore in nabreklosti z vse mogočimi neizbranimi slikami in filmskimi posnetki, ni mogla rešiti dela. Posebej pa niso sprejemljivi neučinkoviti prizori na pokopališču in beganje Magdalene z ene strani odra na drugega; Babičeva režija bi hotela biti tu menda pikantna.

Treba je priznati, da je pisal Benedetič to delo z bolečino in iz globokega domoljubnega doživetja, toda njegovim junakim mu nazadnje povedo, da so take bolečine nesmiselne, ker je vsak boj idealista zaman. Mislimo, da ni avtor v resnici o tem prepričan — vsaj kolikor ga poznamo.

Vsi igralci pa so se potrudili, da bi predstava čim bolj uspela.

r. l.

GOSTOVANJE OPERE Z REKE

Reško operno gledališče je gostovalo v Kulturnem domu z Gotovčevovo opero »ERO Z ONEGA SVETA«.

Tržaško občinstvo, ki je zelo želelo videti predvsem slovensko opero, je z velikim zanimanjem napolnilo gledališče in živo spremljalo predstavo. Pevci in orkester so bili na veliki umetniški ravni. Trem predstavam je prisostvovalo poleg tržaških Slovencev tudi več meščanov italijanske narodnosti, ki so se prav tako izrazili pohvalno o izvedbi.

Upamo, da bomo imeli priliko pozdraviti v Trstu tudi ljubljansko opero.

r. l.

RADIO

Kaj bi mogli napisati o velikonočnem radijskem sporedu? Radi bi opozorili na marsikaj, pa bomo to storili rajši po praznikih. Slišali bomo novo Rebulovo novelo z velikonočno tematiko, ki pa bo menda edina resnična novost. Drugega za zdaj v programih nismo zasledili.

Poslušavce bo verjetno zanimalo, da so se začeli letos dijaki naših višjih šol pripravljati že na oddaje dramatisiranega romana. Letos je na vrsti roman »MALI STARI SVET« Antonia Fogazzara. Ker bodo sodelovali dijaki različnih zavodov, bo gotovo zanimanje za oddaje (ki pa bodo na sporedu šele poleti) vzbudilo veliko zanimanja.

Zgodovina italijanske dramatike — ponovitev — gre h koncu. Kakor smo zvedeli, opozarjajo po nekaterih šolah na te oddaje profesorji italijanščine; dijaki doma tudi oddaje poslušajo ter pišejo potem obnove za šolo. Naša revija bi z veseljem objavila kake dobre kritične pripombe o teh oddajah, če bi jih morda profesorji z dovoljenjem učencev poslali.

Ko bo končana italijanska dramatika, pride na vrsto pregled slovenske dramatike. Na te oddaje opozarjamo že zdaj profesorje slovenščine, da bodo lahko učence pravočasno spomnili nanje.

r. l.

GORICA

NEKAJ GORISKIH
PRIREDITEV

JACOBUS GALLUS iz Trsta je gostoval 19. februarja s koncertom umetnih in narodnih pesmi v Katoliškem domu in doživel izredno lep uspeh. V Gorici tega zbora nismo še slišali s tako obširnimi sporedom, zato je zanimal koncert posebno tiste, ki se ukvarjajo s petjem. Zbor je dirigiral njegov vodja prof. **Ubaldo Vrabec**. Mnogi goriški poslušavci so izrazili željo, da bi mogli spet kmalu ponovno poslušati zbor.

Petega marca pa smo praznovali PET LET KATOLISKEGA DOMA. Nastopil je mešani zbor »Lojze Bratuž« iz Gorice in ubrano zapel dve pesmi: Katoliški dom, katere besedilo je napisala Ljubka Sorli ter Aljažev Slovensko zemljo. Tajnik odbora za KD dr. Kazimir Humar je potem podal obširno poročilo o petletnem delovanju doma.

Sledila je Finžgarjeva ljudska igra »Naša kri«, ki so jo zaigrali števerjanski igralci. Po svoji čisti narodni misli, ki se zrcali v tem Finžgarjevem delu in po zavzetosti igralcev in režiserja Marijana Trpina, je predstava osvojila gledavce. Gotovo pa je bila tudi najbolj primerno izbrana drama za tako priliko.

PROSVETNI VECERI

SKAD je organiziral Gregorčičev večer z recitacijami in z lepimi barvnimi projekcijami krajev, v katerih je živel in deloval pesnik. To lepo popestritev nam je prinesel g. župnik **Breclj**.

Tudi v STANDREŽU je bil Gregorčičev večer, na katerem pa so recitacije prevzeli domači izvajavci. V PODGORI je filmski večer domačih motivov, posebno Gorenjske občeti ves večer zabaval vaščane.

V GORICI sami moramo omeniti še tečaj ZA PEVOVODJE, ki ga je organizirala Zveza slov. katoliške prosvete, vodil pa je tečaj in skrbel za izvedbo dr. Zorko Harej. Tečaj, na katerem so predavali strokovnjaki za različna vprašanja, ki zadevajo pevovodje, so prihajali iz Trsta, udeleženci pa so z velikim zanimanjem sledili tečaju.

Omeniti moramo še MLADINSKI TEDEN v Gorici, na katerem sta predavala g. vikar msgr. Lojze Škerl in župnik Oskar Simič.

Na STUDIJSKEM TEDNU ZA STARSE pa sta predavala msgr. dr. Franc Močnik in vikar msgr. dr. Lojze Škerl. Oba tečaja sta zelo lepo uspela.

s.

morem drugega reči kot: Pogumno naprej!

Prosil bi Vas pa še za tole:

Rad bi dobil 1. številko 1. letnika Mladike. Vse druge namreč imam. Morda bi lahko v eni prihodnjih številko dali majhen oglas s prošnjo, če je morda kdo pripravljen to številko odstopiti. Zelo rad bi jo kupil, da bi dal tako vezati vse letnike. Vem namreč, da je Vi nimate več v upravi.

Pošiljam prav lepe pozdrave vsem sodelavcem Mladike in nasvidenje letos v poletju v Trstu!

Milan Martinčič

Naša uprava res nima več v zalogi prve številke Mladike. Zelo radi bi ustregli g. Martinčiču in prosimo, da tisti, ki morda lahko to številko odstopi, piše na upravo Mladike, ali jo pošlje. Stroške bomo poravnali.

Vsaakega pozdrava bravcev naše revije smo veseli, toliko bolj, če prihaja tako daleč. Nasvidenje tedaj v poletju!

IZ DENVERJA

Prilagam naročnino za leto 1967. Vsem prav lepo čestitam k uspehu, želim, da bi vztrajali in vse lepo pozdravljam! Martin Globočnik

Veseli smo, da stari prijatelji niso pozabili nas in ne Trsta, kjer so z nami delali. Veseli smo, da se živo zanimajo za življenje in delo na tej obali in vemo, da ostajajo naši prijatelji in priče naše navzočnosti.

GLAS IZ BARKOVELJ

O delovanju Barkovljanov na kulturno prosvetnem področju je kaj malo slišati v slovenskem tisku. Najbrže bo to zaradi tega, ker vsi časopisi ne poročajo o vseh prireditvah in tako pač nekateri ne omenjajo kulturnih prireditev, ki jih pripravlja edina dramska skupina v Bar-

kovljah v župnijski dvorani. Ker pa je na drugi strani v Barkovljah na prosvetnem področju delovanje jalo-vo (kar seveda ni razveseljivo), pač nekateri časopisi nimajo kaj poročati. Le iz Našega vestnika izvemo, da v Barkovljah obstaja krožek mladih deklet in fantov, ki se udeležujejo tudi na kulturno prosvetnem področju. Če upoštevamo, da ima krožek malo članov, je njegovo delovanje skoraj izredno. Tudi raven prireditev je dostojna, saj, kolikor nam je znano, se še niso vračali z njih ljudje nezadovoljni.

Samo toliko o našem krožku. A zdaj Vam povem, zakaj Vam prav za prav pišem. Slučajno me je neke nedelje zaneslo na Prosek, pa se spomnim, da je tam prireditev. Znanec mi pove, da pri predstavi sodeluje Barkovljan, ki ga zelo dobro poznam. Opustim zato sprehod in grem na prireditev. Igrali so Županovo Micko. Vsi igralci so se zelo potrudili in je bilo čutiti v vseh dosti mladostnega ognja in navdušenosti. Igravci zaslužijo vse priznanje, čeprav sem pričakoval mnogo več, ker jih je vodil režiser poklicnega gledališča.

O tem nastopu pa sem bral članek nekega R. A.—ja, ki je videl v enem izmed nastopajočih igravski talent. Toda ta poročevavec ne ve, da to ni Prosečan, ampak, da je iz Barkovelj in da je že večkrat nastopil v barkovljanski župnijski dvorani. V Barkovljah je nastopal tudi že v zahtevnejših vlogah. Res ne vem, kako je prišel na proseški oder, najbrže se ni vpisal v tamkajšnje društvo kot Barkovljan. Sicer pa to ni važno. Prav pa je, da se resnici na ljubo pove (če se že govori več o igravcu), od kod je prišel in (če že pišemo, kako je pokazal takoj sigurnen nastop), da je že nastopal in kje.

Če sem rekel v začetku, da nekaterih prireditev časopisje ne omenja, nočem v kaki užaljenosti pretiravati, da bi namreč morali dati vsakemu

prizorčku na naših tleh evropski odmev. Prav je, da prosvetni nastop omenimo, pohvalimo nesebičnost in žrtve prosvetnih delavcev, a moramo biti pri tem objektivni in pravični do vseh in — biti moramo informirani!

Kritika pa je potrebna. Posebno, če sodelujejo poklicni režiserji. In takrat res kaj več lahko zahtevamo. Morda se bo mladi igravec zaradi stvarne kritike skujal, če pa je v njem količkaj umetniške krvi, se ne bo odrekel omamljivemu vonju šminke, vznemirljivim in čudovitim nepredvidenim situacijam in pa priznanju občinstva.

S spoštovanjem D. Pertot

P. S. Izrabim to priliko, da povprašam uredništvo, kje je neki končal Danilo Lovrečič. Težko pričakujem njegovih prispevkov v reviji.

Hvala za Glas iz Barkovelj. Tudi naša revija je mnogo premalo pisala o Vašem delovanju in bomo skušali to popraviti. Tudi v širšem merilu se zdi, da se je v našem tisku nekoliko izboljšalo.

Prispevkov od našega sodelavca Danila Lovrečiča pa tudi mi še pričakujemo. Obljubil je sodelovanje tudi v letošnjem letniku.

ŠPORTNIK

Moj sin se je tako navdušil za šport, da ne vidi več knjige za šolo, a če jo pogleda na hitro, pa gotovo nima časa, da bi kaj bral. Ne vem, kaj naj naredim z njim. Ali naj bo študent, ali pa poklicni športnik, mi pravim, a on bi bil raje oboje. Kaj naj naredim? Mama

Šport je zelo koristen posebno za mladega fanta. Vendar je njegov poklic prvo, to se pravi šola. Naj goji šport, v kolikor je potreben za zdravje, vse svoje skrbi pa naj posveti študiju. Drugače bo res prej ali slej omagal v šoli, ker bo vse njegovo učenje preveč površno.

MANUFAKTURNA
TRGOVINA

JOSIP PODOBNIK

OPČINE - Ul. dei Salici 1 - Tel. 221-090

Zadovolji vsak okus
ima veliko izbiro in solidno postreže

Ko gradite ali prenavljate svoje domove,
se oglasite v trgovini

Josip Terčon

NABREŽINA, tel. 20122

Dobili boste v zalogi najboljše železno
in stavbeno gradivo

Za dobro voljo

V baru

Gost da v kavo, vsaj deset žličk sladkorja. Ko jo začne piti, ga natakaj ljubeznivo opozori:

»Oprostite, gospod, pozabili ste pomešati kavo.«

»Nič ne de,« odvrne gost mirno, »ni mi všeč preveč sladka kava.«

* * *

Po glavni ulici v mestu stopa kmetica, ne da bi se brigala za prometne znake. Poljcaj jo ustavi in jo skuša zlepa poučiti, kje in kako naj prečka cesto. Žena ga samo pogleda in reče:

»Vi boste mene učili, kako se prav hodi? Sem imela štirinajst otrok, pa sem vseh štirinajst naučila prav hoditi.«

* * *

Bernard Shaw je razpravljajal z nekim pisateljem, ki mu je zavidal slavo:

»Vi pišete za denar,« mu je oponesel, »jaz pa za čast.«

»Vsak piše za tisto česar nima,« je odgovoril Shaw pikro.

* * *

Teta Mica je šla poslušat predavanja o škodljivosti alkohola.

Doma je rekla sosedu: »Moški so pa res neumni, da si kvarijo zdravje z alkoholom. Kaj ne bi mogli raje piti dobre domače slivovke ali tropinovca...«

»Koliko pa je stara ta vaša krava?« vpraša letoviščarka kmeta.

»Dve leti,« reče kmet.

»Kako pa to veste?« vpraša ona.

»Po rogovih.«

»A, pa res. Ravno dva roga ima!«

* * *

Pri telefonu.

Otrok: Ja, veste, očka ni doma.

Glas: Imam važno sporočilo zanj.

Poišči svinčnik!

Otrok: Ga že imam. O, pa je zlomljen!

Glas: Brž ga obreži.

Otrok: Da... Je že.

Glas: Vzemi še papir.

Otrok: Da... ga že imam.

Glas: No zdaj pa piši, kar ti bom narekoval!

Otrok: Ja, pisati pa še ne znam.

* * *

Učitelj: No, Franci, kdo uničuje sadne škodljivce?

Franci: Ptice popevke, gospod učitelj.

* * *

Stara ženica je videla motorista, ki se je zaletel v drog in se pobil.

»Revček,« je rekla, »ali se prvič vozite z motorjem?«

»O ne! Zadnjič,« je bil odgovor.

Otroška molitev.

Stiriletna Metka je takole molila zvečer:

»Ljubi Bogec, zdaj te pa prosim, varuj mojo babico in dedka, očka in mamico, strice in tete, bratranca in sestrične. In varuj tudi samega sebe, ker nimamo nikogar, ki bi varoval nas, če se tebi kaj zgodi.«

* * *

»Gospod zdravnik, zdj se mi, da sem obseden. Vsako noč imam iste sanje: da se mi bliža grozen krokodil.«

Zdravnik: »Ste plačali davke?«

* * *

»Kaj meniš, kako se bosta razumela novoporočenca?«

»Mislim da izvrstno. Moževi znanci pravijo: »Ubogo dekle,« ženini pa: »Ubogi fant!«

* * *

V šoli je učiteljica pripovedovala o zdravlilih, ki jih ima sodobna medicina. Nenadoma se oglasi Marjan: »Zdaj ko je toliko zdravil, bomo živeli do smrti!«

* * *

V prvem razredu.

Otroci so se spoznavali s kovaško obrtjo.

»No, otroci, s čim prime kovač žareče železo?«

»S cunjo,« so enoglasno odgovorili malčki.

R I M - Slovenski „Hotel Bled“ ITALIJA

Lastnik Vinko LEVSTIK

ROMA - Via S Croce in Gerusalemme 40 - Tel. 777-102, 7564783

Blizu železniške postaje - Direktna zveza z avtobusom št. 3

Domača kuhinja - Vse sobe s prhami.

TVRDKA

Kerže

USTANOVljena LETA 1888

TRST

TRG S. GIOVANNI, 1

TEL. 35-019

Emajlirani štedilniki najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla, stekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki. Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vse vrste električnih luči, klasične in moderne oblike.

MLADIKO lahko kupite

V TRSTU:

- v knjigarni Fortunato
- v Tržaški knjigarni
- v prodajalni časopisov na končni postaji openskega tramvaja
- pri Parovelu v galeriji Tergesteo

NA OPCINAH:

- v prodajalni časopisov na končni postaji openskega tramvaja

V DOLINI:

- v trgovini Kos

V GORICI:

- v Katoliški knjigarni